แบบรายงาน หรือ วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(Best Practice)

บทบาท กปช.จต. ในการจัดการภัยพิบัติ : กรณีศึกษาอุทกภัย

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

รวมใจภักดิ์ รักษ์ชาติ ราษฎร์ศรัทธา

คำนำ

อุทกภัย เป็นภัยพิบัติที่สำคัญประเภทหนึ่ง ถือเป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างหนึ่ง ที่สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการขยายตัวของเมืองเข้าไปยังพื้นที่ ที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัยมากขึ้น ทำให้การเกิดอุทกภัย มีความถี่และทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้การรับมือกับอุทกภัยก็มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ

การบรรเทาสาธารณภัยของ กปช.จต. มุ่งเน้นการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้การช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และคำสั่งกองทัพเรือ (เฉพาะ) ที่ ๒๙๒/๒๕๖๐ ลง ๑๑ เม.ย.๖๐ เรื่อง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ ในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย และการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินในระหว่างเกิดภัย ตลอดจนการฟื้นฟูระยะหลังเกิดภัย ตามที่ได้รับการร้องขอ โดยในส่วนของ กปช.จต.จะจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. (ศบภ.กปช.จต.) มีหน้าที่ดำเนินการและจัดการด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามระดับความรุนแรงของสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยมี ภารกิจในการสนับสนุนการป้องกัน แก้ไข บรรเทา และช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เกิดจากสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของ กปช.จต. หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายตามที่ได้รับการร้องขอตามขีดความสามารถรวมทั้งปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอื่น ๆ ตามนโยบาย/สั่งการ จากหน่วยเหนือ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐจากสาธารณภัยและเป็นแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อให้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถใช้ในการจัดการความเสี่ยงในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายครอบคลุมในทุกมิติและนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดการความรู้เรื่อง “บทบาท กปช.จต. ในการจัดการภัยพิบัติ : กรณีศึกษาอุทกภัย” จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของ กองกำลังป้องกันชายแดน จันทบุรีและตราด และระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณภัย ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลสูงสุด ซึ่งสอดคลองกับหลักกฎหมาย และเป็นไปตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ , แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘ รวมทั้งแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณภัยของประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงนโยบายและในทางปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่จะทำให้เกิดผลกระทบในชีวิตและทรัพย์สินกับประชาชนให้น้อยที่สุด และนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

คณะทำงานการจัดการความรู้ กองบัญชาการป้องกันชายแดน จันทบุรีและตราด

มิถุนายน ๒๕๖๕

สารบัญ

องค์ความรู้ที่ ๑ บทนำ ๑

๑.๑ หลักการทั่วไป ๑

๑.๒ บทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. ๔

๑.๓ หน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. ๖

๑.๔ การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.กปช.จต. ๙

๑.๕ สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ของ กปช.จต. ๑๓

จังหวัดจันทบุรี ๑๓

จังหวัดตราด ๑๖

องค์ความรู้ที่ ๒ กรอบแนวคิดการจัดการสาธารณภัย ๒๒

๒.๑ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๒๒

๒.๒ วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ ๒๙

๒.๓ บทเรียนการจัดการอุทกภัย ๓๐

กรณีศึกษา “Delta work” ระบบป้องอุทกภัย ของเนเธอร์แลนด์ ๓๐

กรณีศึกษา “อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ” การบริหารจัดการน้ำแบบญี่ปุ่น ๓๔

กรณีศึกษา “คลองภักดีรำไพ” เพื่อบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี ๓๙

องค์ความรู้ที่ ๓ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๔๕

๓.๑ แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต. ๔๖

๓.๒ แนวคิดเชิงกลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๔๗

องค์ความรู้ที่ ๔ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ๕๑

๔.๑ แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๕๒

๔.๒ แนวทางปฏิบัติร่วมกับภาคประชาสังคม เอกชน และองค์การสาธารณกุศล ๕๓

องค์ความรู้ที่ ๕ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ๕๕
๕.๑ กระบวนการจัดการภัยพิบัติของ กปช.จต. ๕๕
๕.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ๕๖
๕.๓ ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ๕๘
ผนวก ก นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ๖๒
ผนวก ข การแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ๖๕
ผนวก ค หลักการปฏิบัติร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย ๖๗
ผนวก ง ข้อมูลบัญชียานพาหนะ เครื่องจักรกลและเครื่องมืออุปกรณ์สาธารณภัย ๖๘
ผนวก จ สรุปสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ..... ๖๙
ผนวก ฉ รายงานผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการของ กปช.จต. ในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต. ๗๐

องค์ความรู้ที่ ๑ บทนำ

๑.๑ หลักการทั่วไป

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง กับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ ค่อนข้างสูงในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดีระดับความรุนแรงของผลกระทบ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศต่างๆ ดังกล่าวที่แต่ละประเทศจะต้องเผชิญจะมีความแตกต่างกัน ทำให้การเป็นสังคมสีเขียว การรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการจะได้รับความสำคัญ และความสนใจจากนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น กฎระเบียบและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความเข้มข้นและเข้มงวดขึ้น โดยกรอบการพัฒนา ตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และบันทึกความตกลงปารีส จะได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยได้เผชิญกับภัยพิบัติ มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและพบว่าภัยต่าง ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะอุทกภัยซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนสังคมและประเทศไทยโดยรวมมาตลอด สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพท้องที่และความวิปริตผันแปรของธรรมชาติ ในบางท้องที่การกระทำของมนุษย์ก็มีส่วนสำคัญในการทำให้ภาวการณ์เกิดอุทกภัยนั้นมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการพัฒนาที่ขาดการคำนึงถึงการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) โดยขาดการวิเคราะห์และเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังจะเห็นว่าในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นโดยมีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น

กระบวนการจัดการอุทกภัยในปัจจุบันได้ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนที่ประสบภัยมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและแนวปฏิบัติในหลายเรื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในบริบทของท้องที่ที่แตกต่าง โดยในอดีตแนวทางในการบริหารจัดการด้านภัยพิบัติมุ่งเน้นในการปฏิบัติการเชิงรับตามหลักการ “การบริหารจัดการภัยพิบัติ” (Disaster Management: DM) ซึ่งให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือรักษาชีวิต การบรรเทาทุกข์ และเผชิญกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤตเมื่อภัยได้เกิดขึ้นแล้ว รวมทั้งการฟื้นฟูหลังเกิดภัย แต่จากความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติและความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยง

จากภัยพิบัติที่มากขึ้น ทำให้ทั่วโลกให้การยอมรับร่วมกันว่า ผลกระทบจากภัยพิบัตินั้นสามารถบริหารจัดการได้โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติขึ้นก่อน และได้เริ่มให้ความสำคัญกับ “การบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ” (Disaster Risk Management: DRM) ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มุ่งเน้นความเข้าใจในเรื่องความเสี่ยงและการจัดการกับปัจจัยความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญ กับกิจกรรมตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังจากเกิดภัยอย่างครบวงจร ได้แก่การประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Assessment) การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention & Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) ก่อนเกิดภัย การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) เมื่อเกิดภัย และการฟื้นฟู (Recovery) ภายหลังเกิดภัย

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการภัยพิบัติในปัจจุบันจึงได้ให้ความสำคัญต่อความสามารถของชุมชนในการตอบสนองต่อภัยพิบัติซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินงานต่อการเตรียมความพร้อมรับมือและฟื้นฟู เพราะแท้จริงแล้วบุคคลกลุ่มแรกที่ต้องรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้น คือ ประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัตินั่นเอง ซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรดีที่สุด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่หวงแหนชุมชนของตนมากที่สุด และเข้าใจสภาพแวดล้อมและบริบทในชุมชนของตนดีที่สุด เป็นผู้กำหนดมาตรการการลดความเสี่ยงด้วยตนเองอันเป็นส่วนสำคัญในการจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community Base Disaster Risk Management: CBDRM) จึงเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่นำมาใช้กับชุมชน เพราะมีกระบวนการจัดการที่ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารทรัพยากร ป้องกันและแก้ไขปัญหาทุกขั้นตอน โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทุกระดับ ให้การสนับสนุน

ในขณะเดียวกันการจัดการภัยพิบัติให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการโดยชุมชนองค์กรชุมชน ภาคประชาชนควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมสูงในการจัดการภัยพิบัติทุกระยะ ทุกระดับ และทุกวิธีการหน่วยงานภายนอกชุมชน ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนกลาง องค์การอื่น ๆ ของรัฐ ภาคธุรกิจภาคประชาสังคม รวมถึงองค์กรสาธารณประโยชน์และองค์การจากต่างประเทศ ควรเป็นฝ่ายสนับสนุนและร่วมมือประสานงานกันอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีชุมชนและประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ

การบรรเทาสาธารณภัยของ กปช.จต. มุ่งเน้นในการบูรณาการกับทุกภาคส่วนและการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้การช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และคำสั่งกองทัพเรือ (เฉพาะ) ที่ ๒๙๒/๒๕๖๐ ลง ๑๑ เม.ย.๖๐ เรื่อง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ ในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย และการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินในระหว่างเกิดภัย ตลอดจนการฟื้นฟูระยะหลังเกิดภัย ตามที่ได้รับการร้องขอ

โดย กปช.จต.จะจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. (ศบภ.กปช.จต.) มีหน้าที่ดำเนินการและจัดการด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามระดับความรุนแรงของสาธารณภัยที่เกิดขึ้นดังนี้

๑. ระดับการจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ – ๒ เป็นสาธารณภัยขนาดเล็ก - กลาง ซึ่งเกิดขึ้นในขอบเขตพื้นที่ระดับอำเภอ/ท้องถิ่น และระดับจังหวัด ดังนั้น จึงให้ ฉก.นย.จันทบุรี ฉก.นย.ตราด กอง สนช.กจต. และ มชด./๑ จัดตั้งและปฏิบัติหน้าที่เป็น นบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ของ ศบภ.กปช.จต. ได้แก่ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี นบภ.ฉก.นย.ตราด นบภ.กอง สนช.กจต. และ นบภ.มชด./๑ โดยผู้บังคับหน่วยทำหน้าที่เป็น หน.นบภ.พื้นที่ มีหน้าที่อำนวยการควบคุมกำกับดูแล และประสานการปฏิบัติในการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้การช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอื่นใดตาม นโยบาย/สั่งการจากหน่วยเหนือ ทั้งนี้ นบภ.พื้นที่ต่าง ๆ สามารถจัดตั้งพื้นที่ส่วนหน้า ได้ตามความเหมาะสม ต่อสถานการณ์ เพื่อให้การบังคับบัญชาและควบคุม สั่งการ มีความชัดเจนและเป็นเอกภาพ และให้ นบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ของ กปช.จต. ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ จัดทำแผนสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามความจำเป็นและเหมาะสมตั้งแต่ในยามปกติ

๒. สาธารณภัยระดับ ๓ – ๔ เป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ – ร้ายแรงอย่างยิ่ง ซึ่งเกิดขึ้นในขอบเขตพื้นที่วงกว้างระดับชาติ ซึ่ง ศบภ.กปช.จต.จะปฏิบัติงานเป็นส่วนหนึ่งของ ศบภ.ทร. ตามที่จะได้รับมอบภารกิจ ดังนั้น ศบภ.กปช.จต. จะทำหน้าที่บังคับบัญชา อำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการปฏิบัติในภาพรวม ในการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้การช่วยเหลือ ศบภ.ทร.หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ศบภ.กปช.จต.อาจมอบหมายให้ นบภ.พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือหลายพื้นที่ ทำหน้าที่เป็น ศบภ.กปช.จต.ส่วนหน้า ได้ตามความเหมาะสมต่อสถานการณ์ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปโดยต่อเนื่อง โดย ศบภ.กปช.จต.จะร่วมกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ จัดทำแผนสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามความจำเป็นและเหมาะสมตั้งแต่ในยามปกติ

๑.๒ บทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต.

บทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑.๒.๑ บทบาทการบรรเทาสาธารณภัย เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เช่น จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะสามารถใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ตามวงเงินที่ กห.และ ทร. ถืออยู่ได้

๑.๒.๒ บทบาทการบรรเทาสาธารณภัย เมื่อมีนโยบายหรือการสั่งการจาก หน่วยเหนือ เช่น ทร. กห. หรือรัฐบาล ซึ่งหน่วยงานที่สั่งการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

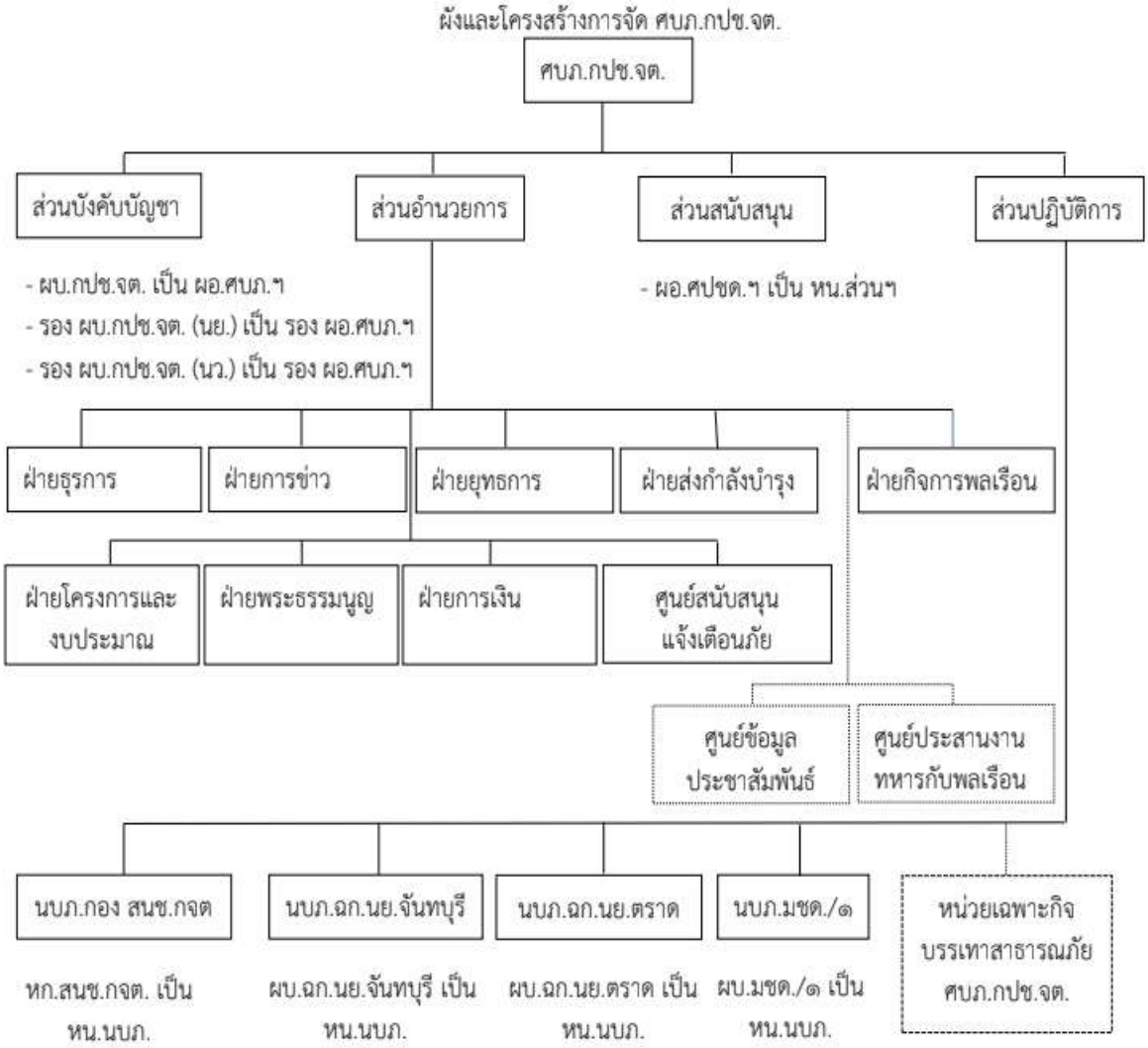

โครงสร้างการจัด ศบภ.กปช.จต.

<u>ส่วนบังคับบัญชา</u>

๑. ผบ.กปช.จต. เป็น ผอ.ศบภ.กปช.จต.

๒. รอง ผบ.กปช.จต. (นย.) เป็น รอง ผอ.ศบภ.กปช.จต. (นย.)

๓. รอง ผบ.กปช.จต. (นว.) เป็น รอง ผอ.ศบภ.กปช.จต. (นว.)

<u>ส่วนอำนวยการ</u>

๑. เสธ.กปช.จต. เป็น เสธ.ศบภ.กปช.จต.และหัวหน้าส่วนอำนวยการ

๒. รอง เสธ.กปช.จต.(นย., นว.) เป็น รอง เสธ.ศบภ.กปช.จต. และรองหัวหน้าส่วนอำนวยการ

๓. หก.กพ.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายธุรการ ศบภ.กปช.จต.

๔. หก.ขว.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายการข่าว ศบภ.กปช.จต.

๕. หก.ยก.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายยุทธการ ศบภ.กปช.จต.

๖. หก.กบ.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายส่งกำลังบำรุง ศบภ.กปช.จต.

๗. หก.กพร.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน ศบภ.กปช.จต./เลขานุการ

๘. หก.คป.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายโครงการงบประมาณ ศบภ.กปช.จต.

๙. นธน.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายพระธรรมนูญ ศบภ.กปช.จต.

๑๐. กง.กปช.จต. เป็น หัวหน้าฝ่ายการเงิน ศบภ.กปช.จต.

๑๑. ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ โดย หก.กพร.กปช.จต. ทำหน้าที่เป็น หัวหน้าศูนย์ฯ และมี ส.ทร.๔ จันทบุรี กับ ส.ทร.๑๐ ตราด เป็นหน่วยประชาสัมพันธ์

๑๒. ศูนย์ประสานงานทหารกับพลเรือน โดย รอง เสธ.กปช.จต. เป็น หัวหน้าศูนย์ฯ

๑๓. ศูนย์สนับสนุนข้อมูลการแจ้งเตือนภัย โดย หก.ขว.กปช.จต. ทำหน้าที่เป็น หัวหน้าศูนย์ฯ

<u>ส่วนสนับสนุน</u> มี ผอ.ศปชด.กปช.จต. เป็น หัวหน้าส่วน มีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. บก.ศปชด.กปช.จต.

๒. บก.ฉก.ทพ.นย. และ นขต.ฉก.ทพ.นย. ในพื้นที่ค่ายเทวาพิทักษ์ อ.โป่งน้ำร้อน จว.จันทบุรี

๓. ฝูงบิน ทร.๓๑๔๑

๔. พัน.ร.๒ กรม ร.๑ พล.นย.

๕. ร้อย.ช.กจต.

๖. มว.ปจว.กจต.

๗. มว.สห.กจต.

๘. หน่วยขึ้นควบคุมทางยุทธการ กปช.จต. หน่วยให้การสนับสนุน กปช.จต. และหน่วยทหารเรือในพื้นที่รับผิดชอบ กปช.จต.

๑.๓ หน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กปช.จต.

๑.๓.๑ ส่วนบังคับบัญชา มีหน้าที่บังคับบัญชา กำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานของ ศบภ.กปช.จต. ในทุกระดับการจัดการสาธารณภัย โดยมี ผบ.กปช.จต. เป็น ผอ.ศบภ.กปช.จต. รอง ผบ.กปช.จต.(นย.) และ รอง ผบ.กปช.จต.(นว.) เป็นรอง ผอ.ศบภ.กปช.จต.

๑.๓.๒ ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่อำนวยการ วางแผน ประสานงาน และกำกับดูแลการดำเนินการทั้งปวงของ ศบภ.กปช.จต. ตลอดจนควบคุมการปฏิบัติงานของส่วนปฏิบัติการ และหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ และสอดคล้องกับนโยบาย/แผนของหน่วยเหนือ โดยมี เสธ.กปช.จต. เป็น เสธ.ศบภ.กปช.จต. ทำหน้าที่ หน.ส่วนอำนวยการ ศบภ.กปช.จต. มีรอง เสธ.กปช.จต. เป็น รอง เสธ.ศบภ.กปช.จต. ทำหน้าที่ รอง หน.ส่วนอำนวยการ ศบภ.กปช.จต. และฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายการข่าว ฝ่ายยุทธการ ฝ่ายส่งกำลังบำรุง ฝ่ายกิจการพลเรือน ฝ่ายโครงการและงบประมาณ ฝ่ายพระธรรมนูญ ฝ่ายการเงิน ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ ศูนย์ประสานงานทหารกับพลเรือน ศูนย์สนับสนุนข้อมูลการแจ้งเตือนภัย เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยให้ ฝกร.ศบภ.กปช.จต. เป็นฝ่ายอำนวยการที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

๑.๓.๓ หน้าที่โดยทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการประสานงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยกับ ศบภ.ทร. และ ศบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ของ ทร. ส่วนราชการฝ่ายพลเรือนรวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์สาธารณภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบทั้งในและนอกประเทศเพื่ออำนวยการและประสานงานให้หน่วยต่าง ๆ ของ กปช.จต. สามารถปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ หน้าที่เฉพาะของฝ่ายต่าง ๆ ในส่วนอำนวยการ ศบภ.กปช.จต.

๑.๓.๓.๑ ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการกำลังพลและธุรการทั้งปวงภายใน ศบภ.กปช.จต. งานด้านการสวัสดิการ ขวัญและกำลังใจ โดย หก.กพ.กปช.จต. ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย

๑.๓.๓.๒ ฝ่ายการข่าว ศบภ.กปช.จต. มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ฝกร.ศบภ.กปช.จต. ในการรวบรวม ติดตามสถานการณ์ความรุนแรง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์สาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ศบภ.กปช.จต.ตลอดจนติดตามเหตุการณ์สาธารณภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดย หก.ขว.กปช.จต.ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย

๑.๓.๓.๓ ฝ่ายยุทธการ ศบภ.กปช.จต. มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ฝกร.ศบภ.กปช.จต. ในการดำเนินการทั้งปวงที่เกี่ยวกับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต. โดยการจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์หลักต่าง ๆ ของ กปช.จต. เข้าสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนการจัดตั้งและประกอบกำลังของหน่วยเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัย กปช.จต. ตามข้อเสนอแนะของ ฝกร.ศบภ.กปช.จต. โดย หก.ยก.กปช.จต. ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย

๑.๓.๓.๔ ฝ่ายส่งกำลังบำรุง ศบภ.กปช.จต. มีหน้าที่ดำเนินการรวบรวมและจัดทำสถานภาพยุทโธปกรณ์ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับสนับสนุนงานบรรเทาสาธารณภัยจากหน่วยต่าง ๆ ตลอดจนประสานและติดตามการจัดหาและการซ่อมทำให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง โดย หก.กบ.กปช.จต. ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย

๑.๓.๓.๕ ฝ่ายกิจการพลเรือน ศบภ.กปช.จต.ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ ศบภ.กปช.จต. โดย หก.กพร.กปช.จต. เป็นหัวหน้าฝ่าย มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการดำเนินการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กปช.จต. โดยแบ่งหน้าที่ตามระดับการจัดการสาธารณภัย

๑.๓.๔ หน้าที่ตามระดับการจัดการสาธารณภัย

๑.๓.๔.๑ ตั้งแต่สถานการณ์ปกติไปจนถึงระดับการจัดการสาธารณภัย ๑ – ๒ ให้ ฉก.นย.จันทบุรี ฉก.นย.ตราด กอง สนช.กจต. และ มชด./๑ จัดตั้งเป็น นบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ของ ศบภ.กปช.จต. มีหน้าที่จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์สนับสนุนหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ/จังหวัด ตามขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ในแผนหรือพื้นที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม ตลอดจนสนับสนุนการฟื้นฟูบูรณะในระยะหลังเกิดภัย ตามที่ได้รับการร้องขอตามขีดความสามารถรวมทั้งมีหน้าที่จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอื่นใด ตามนโยบาย/สั่งการจากหน่วยเหนือ โดยให้ใช้กำลังของหน่วยและหน่วยที่เข้ามาสมทบประกอบกำลังเป็น หน่วยบรรเทาสาธารณภัย (นบภ.) หรือชุดบรรเทาสาธารณภัย (ชบภ.) ตามระดับสถานการณ์ ทั้งนี้ นบภ.พื้นที่ สามารถจัดตั้ง นบภ.พื้นที่ส่วนหน้าได้ตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการบังคับบัญชาและควบคุมสั่งการ

๑.๓.๔.๒ สาธารณภัยระดับ ๓ – ๔ ศบภ.กปช.จต. จะอำนวยการปฏิบัติในภาพรวมในการจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์สนับสนุนหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติ รวมทั้งปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอื่นใด ตามนโยบาย/สั่งการจาก ศบภ.ทร.ทั้งนี้ ศบภ.กปช.จต. อาจมอบหมายให้ นบภ.พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือหลายพื้นที่ทำหน้าที่เป็น ศบภ.กปช.จต. ส่วนหน้าได้ตามความเหมาะสม เพื่อความต่อเนื่องของการปฏิบัติ

<u>ส่วนสนับสนุน</u> มีหน้าที่ให้การสนับสนุนกำลังพล สิ่งอุปกรณ์ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ ศบภ.กปช.จต. และนบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ตั้งแต่สถานการณ์ปกติไปจนถึงเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงเข้าร่วมการฝึกบรรเทาสาธารณภัยตามที่อำเภอ หรือจังหวัดประสานมายัง ศบภ.กปช.จต.

<u>การส่งกำลัง</u> ดำเนินการตามสายงานปกติ โดยให้หน่วยบรรเทาสาธารณภัย ประสานการปฏิบัติโดยตรงกับหน่วยต่าง ๆ ของ กปช.จต. และหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดเตรียมให้การสนับสนุนการซ่อมทำยุทโธปกรณ์ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา

การรายงาน

- ให้หน่วยปฏิบัติรายงานการปฏิบัติประจำวันทางข่าวราชนาวีให้ ศบภ.กปช.จต. ทราบ ในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ และเมื่อจบภารกิจแล้ว ให้สรุปรายงานการปฏิบัติทั้งหมดถึง ศบภ.กปช.จต. ทางเอกสารในโอกาสแรก
- เหตุการณ์และการปฏิบัติที่สำคัญเร่งด่วนให้รายงาน ศบภ.กปช.จต.ทราบโดยทันทีโดยใช้เครื่องมือสื่อสารที่เร็วที่สุดเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตัดสินใจในระดับต่าง ๆ สั่งการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ได้ทันท่วงที

การงบประมาณ ให้ยึดถือตามแนวทางการปฏิบัติว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๖ และข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่การปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต.และ ศบภ.ทร.ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อ กปช.จต.และ ทร. และเมื่อการใช้ยานพาหนะเข้าไปช่วยเหลือประชาชนให้ติดตั้งแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ด้วยข้อความ “กองทัพเรือ ช่วยเหลือประชาชน”

การสื่อสาร ให้ใช้โครงข่ายการสื่อสารในยามปกติ หากไม่สามารถใช้งานได้ ให้ใช้โครงข่ายการสื่อสารในยามฉุกเฉิน ตาม รปภ.การสื่อสาร กปช.จต. ตลอดจนใช้เครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ ที่สามารถดำเนินการได้

๑.๔ การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.กปช.จต.

การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยของ กปช.จต. ยึดถือตามการแบ่งมอบพื้นที่บรรเทาสาธารณภัยของ ทร.ตามคำสั่ง กองทัพเรือ (เฉพาะ) ที่ ๒๙๒/๒๕๖๐ ลง ๑๑ เม.ย.๖๐ และเพื่อให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต.

กำหนดแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบดังนี้

๑.๔.๑ นบภ.กอง สนช.กจต. รับผิดชอบพื้นที่ทางบกใน ๘ อำเภอ ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

- อำเภอเมืองจันทบุรี
- อำเภอท่าใหม่
- อำเภอขลุง
- อำเภอมะขาม
- อำเภอนายายอาม
- อำเภอแก่งหางแมว
- อำเภอเขาคิชฌกูฏ
- อำเภอแหลมสิงห์

นบภ.กอง สนช.กจต. รับผิดชอบพื้นที่
อ.เมืองจันทบุรี อ.มะขาม อ.ท่าใหม่ อ.ขลุง
อ.แหลมสิงห์ อ.นายายอาม อ.แก่งหางแมว
และ อ.เขาคิชฌกูฏ จว.จันทบุรี
โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. กอง สนช.กจต.

๒. ร้อย.บก.กจต.

๓. ชุดปฏิบัติการพิเศษของ ศปศ.๖๑ อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.กอง สนช.กจต.

๔. ชุดเฝ้าตรวจสนามฝึก ทร.หมายเลข ๑๖ บ.จันทเขลม

๑.๔.๒ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี รับผิดชอบพื้นที่ทางบกใน ๒ อำเภอ ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

- อำเภอโป่งน้ำร้อน
- อำเภอสอยดาว

นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี รับผิดชอบพื้นที่
อ.โป่งน้ำร้อน และ อ.สอยดาว จว.จันทบุรี
โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. ฉก.นย.จันทบุรี
๒. บก.ศปศ.๖๑ และ ชุดปฏิบัติการพิเศษ ศปศ.๖๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี
๓. นปท.ทร./นปท.๒
๔. ชค.ทพ.นย.๒ ฯ
๕. ชค.ทพ.นย.๔ ฯ
๖. บก.พัน.ป.กจต. และ ร้อย.ป.ในพื้นที่รับผิดชอบ
๗. ร้อย.ยานเกราะ กจต.
๘. ชป.ที่ ๑๑ ฉก.ปชต.จันทบุรี
๙. ชป.ที่ ๑๒ ฉก.ปชต.จันทบุรี
๑๐. ร้อย.ฉก.ตชด.จันทบุรี
๑๑. มว.ลว.ไกล กจต.

๑.๔.๓ นบภ.ฉก.นย.ตราด รับผิดชอบพื้นที่ทางบกในจังหวัดตราดทุกอำเภอ

นบภ.ฉก.นย.ตราด รับผิดชอบพื้นที่
อ.เมืองตราด อ.เขาสมิง อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ
อ.เกาะช้าง และ อ.เกาะกูด จว.ตราด
โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. ฉก.นย.ตราด
๒. ชค.ทพ.นย.๑ ฯ
๓. ชค.ทพ.นย.๓ ฯ
๔. ฉก.นย.๑๘๒
๕. ร้อย.ป.๑ พัน.ป.กจต.
๖. ร้อย.ป.๓ พัน.ป.กจต.
๗. ร้อย.ค.พัน.ป.กจต.
๘. ชุดปฏิบัติการพิเศษ ของ ศปศ.๖๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.ตราด
๙. หน่วยปฏิบัติการเกาะกูด
๑๐. ชุดเฝ้าตรวจเกาะช้าง
๑๑. ชป.ที่ ๒๑ ฉก.ปชต.ตราด
๑๒. ชป.ที่ ๒๒ ฉก.ปชต.ตราด
๑๓. ชป.ที่ ๒๓ ฉก.ปชต.ตราด
๑๔. ฐานส่งกำลังบำรุงทหารเรือตราด ทรภ.๑
๑๕. ร้อย.ฉก.ตชด.ตราด

๑.๔.๔. นบภ.มชด./๑ รับผิดชอบพื้นที่ทางทะเล อ.เกาะช้าง อ.เกาะกูด เกาะต่าง ๆ และชายฝั่งทะเล ในพื้นที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานปกติของ มชด./๑

นบภ.มชด./๑ รับผิดชอบพื้นที่ทางทะเล อ.เกาะช้าง อ.เกาะกูด เกาะต่าง ๆ และชายฝั่งทะเล ในพื้นที่รับผิดชอบของ มชด./๑ โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. มชด./๑

๒. ศูนย์รักษาความปลอดภัยทางทะเล ทหารเรือเกาะช้าง

๓. สถานีตำรวจน้ำ ๔ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๔ กก.๕ บก.รน.)

๔. สถานีตำรวจน้ำ ๕ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๕ กก.๕ บก.ร.น.)

๑.๕ สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ของ กปช.จต.

จังหวัดจันทบุรี

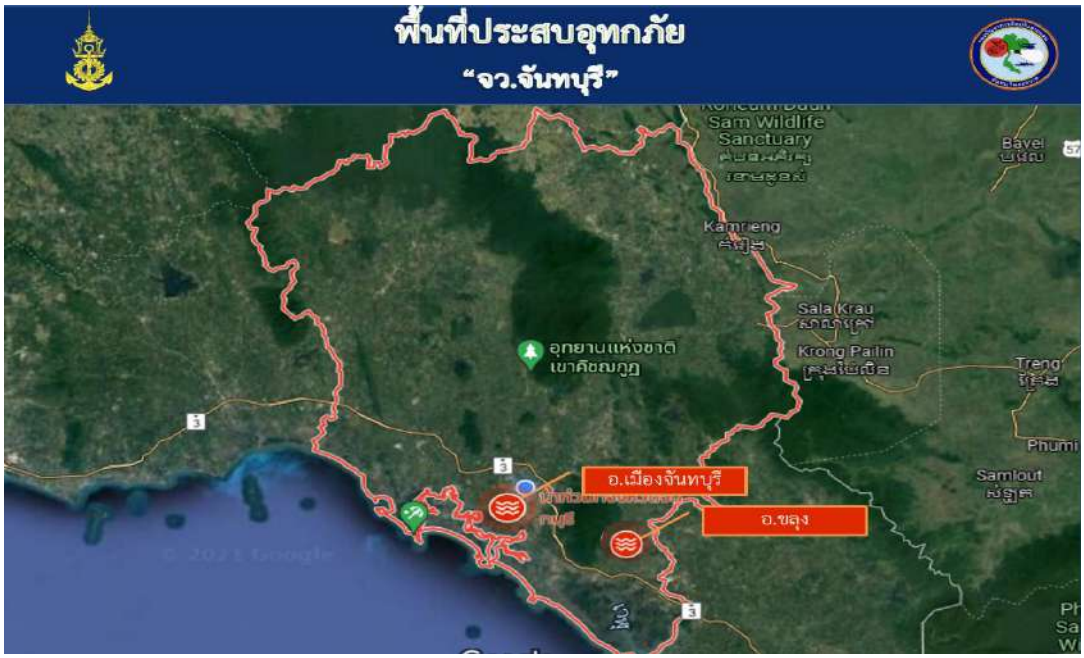

ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ภูมิประเทศ และอาณาเขต

"จังหวัดจันทบุรี" ตั้งอยู่ภาคตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๓๓๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓,๙๖๑,๒๕๐ ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๔ เป็นระยะทางประมาณ ๒๔๕ กิโลเมตร มีลักษณะสภาพพื้นที่ แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. พื้นที่ที่สูงชันและภูเขา เป็นพื้นที่ตอนบนของจังหวัด ลักษณะเป็นภูเขา ความสูงตั้งแต่ ๖๐ ถึง ๑,๖๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ประกอบด้วย อ.สอยดาว อ.โป่งน้ำร้อน และ อ.คิชฌกูฏ

๒. พื้นที่ที่ราบลูกคลื่นและเชิงเขา เป็นพื้นที่ราบสลับภูเขาเล็กน้อย ความสูงพื้นที่ประมาณ ๖๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ประกอบด้วย อ.แก่งหางแมว อ.นายายอาม และ อ.มะขาม

๓. พื้นที่ที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นพื้นที่ตอนล่าง ประกอบด้วย อ.ขลุง อ.แหลมสิงห์ อ.ท่าใหม่ และ อ.เมืองจันทบุรี ลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล สลับด้วยภูเขาขนาดย่อม

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับ อ่าวไทย และจังหวัดตราด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดระยอง และอ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดตราดและราชอาณาจักรกัมพูชา

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปจังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ ในเขตมรสุมเขตร้อน โดยได้รับฝนจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฝนตกชุกติดต่อกันประมาณ ๖ เดือนต่อปี โดยเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงที่สุด ซึ่งอาจมีปริมาณน้ำฝนสูงถึง ๕๐๐ มิลลิเมตรต่อเดือน จังหวัดจันทบุรีมี ๓ ฤดูกาลคือ ฤดูฝน (พฤษภาคม - ตุลาคม) ฤดูหนาว (ตุลาคม – กุมภาพันธ์) และฤดูร้อน (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม) โดยที่ฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็นช้ากว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศ จังหวัดจันทบุรี มีอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๓ - ๓๑ องศาเซลเซียส โดยที่อุณหภูมิในแต่ละฤดู ของจังหวัดจะไม่มีความแตกต่างกันมากนักอันเนื่องมาจากการตั้งอยู่ใกล้กับทะเล

พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยจังหวัดจันทบุรี

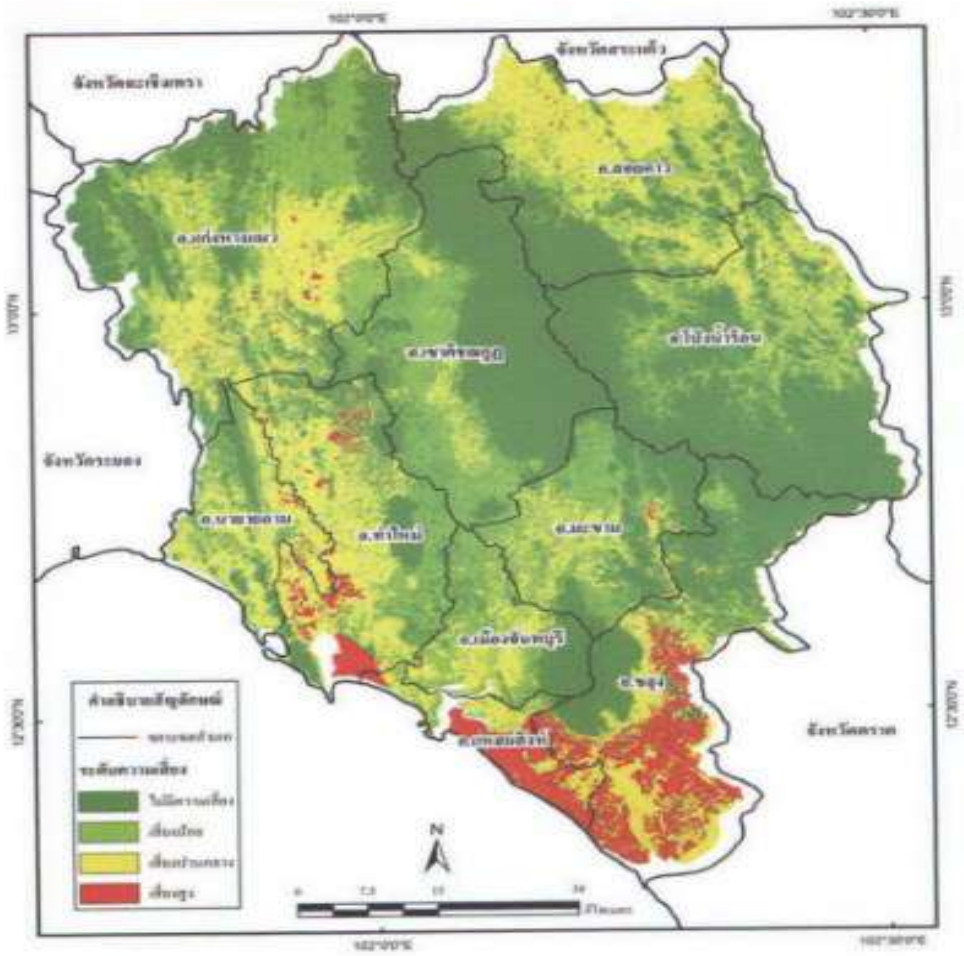

ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี

ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของจังหวัด และวัตถุประสงค์ของแผนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสรางความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ รวมถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ ภูเขา และที่ราบสูง โดยอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๓๐ - ๑๙๐ เมตร ทิศใต้เป็นชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มบางแห่งเป็นหาดทราย แหลม และหาดทรายสูงจากระดับน้ำทะเล ๑ - ๕ เมตร ลักษณะอากาศฝนตกชุก ปริมาณฝนตกตลอดปีประมาณ ๒,๕๐๐ มม.ถึง ๓,๕๐๐ มม. มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๓๓๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓,๙๖๑,๒๕๐ ไร่ โดยพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งแหล่งน้ำ ทรัพยากรแร่ธาตุและป่าไม้ จากทรัพยากรที่มีอยู่ของจังหวัดประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ทำนา ทำไร ส่วนอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตผลไม้แปรรูปบรรจุกระป๋อง อาหารทะเลแช่แข็ง และส่วนภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมการเจียระไนพลอย โรงงานเฟอร์นิเจอร์จากไม้ ส่วนบริเวณชายฝั่งก็มีทำการประมง จึงเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารทะเลนานาชนิดและในอีกแง่มุมหนึ่ง จันทบุรีคือศูนย์กลางธุรกิจ อัญมณีที่มีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วโลก ทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ทั้ง ศาสนสถาน โบราณสถาน และโบราณวัตถุ จึงทำให้จันทบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ จังหวัดจันทบุรีมีโรงแรมขนาดกลาง โรงแรมขนาดเล็ก รีสอร์ท จำนวนมาก ดำเนินการโดยชาวบ้านที่ได้รวมกลุ่มกันจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยยังคงรูปแบบความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และจังหวัดจันทบุรียังมีพื้นที่แนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีจุดผ่านแดนบ้านแหลมและบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อนเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของจังหวัดจันทบุรี ต้องอาศัยยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เป็นฐานและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัด หรือแม้แต่หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนในจังหวัด ให้มั่นใจในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของจังหวัดเพื่อลดผลกระทบจากสาธารณภัยและฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

จังหวัดตราด

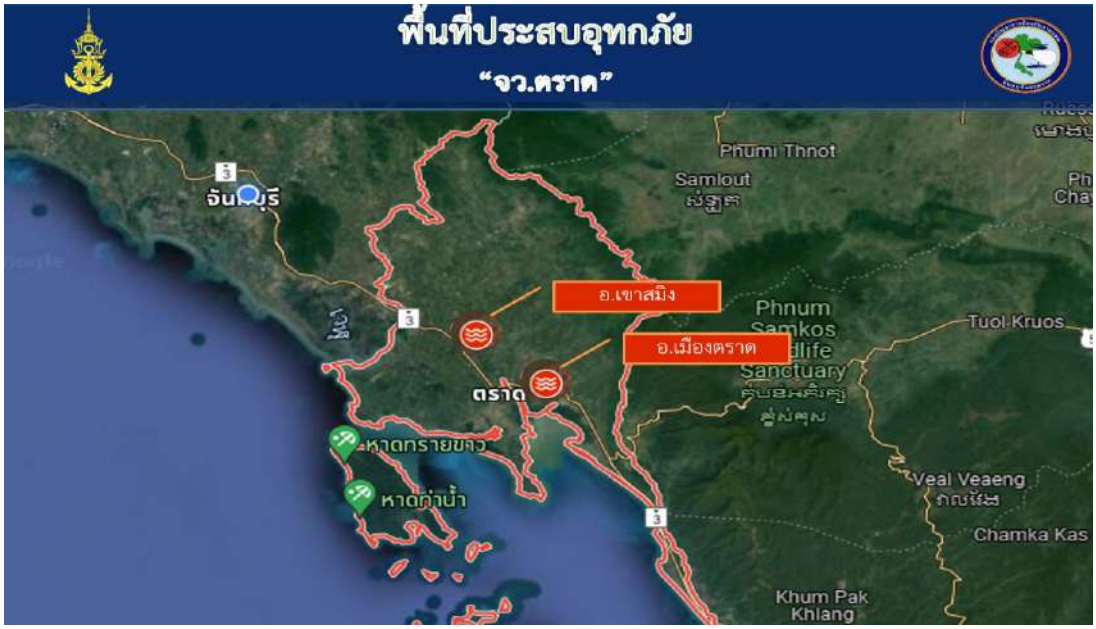

ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ภูมิประเทศ และอาณาเขต

"จังหวัดตราด" เป็นจังหวัดชายแดนสุดฝั่งทะเลตะวันออก มีรูปร่างลักษณะคล้ายหัวช้าง มีอาณาเขตด้านชายแดนติดกับประเทศกัมพูชาทั้งทางบกและทางทะเล ยาว ๓๓๐.๕ กิโลเมตร โดยทางบกติดกับจังหวัดของราชอาณาจักรกัมพูชา ได้แก่ จังหวัดพระตะบอง จังหวัดโพธิสัต และจังหวัดเกาะกง ซึ่งมีแนวชายแดนธรรมชาติติดทิวเขาบรรทัดเป็นเส้นแบ่งเขตแดนตลอดแนวยาว ๑๖๕ กิโลเมตร และแนวอาณาเขตทางทะเลยาว ๑๖๕.๕ กิโลเมตร เป็นจังหวัดมีพื้นที่ขนาดเล็กเป็นอันดับที่ ๔ ของภาคตะวันออก และเป็นอันดับที่ ๖๒ ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทาง สายบางนา – บ้านบึง – แกลง – ตราด เป็นระยะทาง ๓๑๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ทางบก ๒,๘๑๙ ตารางกิโลเมตรหรือ ๑,๗๖๑,๐๐๐ ไร่ มีพื้นที่ปกครองทางทะเล ๗,๒๕๗ ตารางกิโลเมตร

มีอาณาเขตบริเวณที่ประกอบไปด้วยเทือกเขาสูง อุดมไปด้วยป่าเบญจพรรณ ป่าดิบ และพื้นน้ำหมู่เกาะต่าง ๆ โดยลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะได้แก่ อาณาบริเวณที่เป็นแผ่นดิน ภูเขา พื้นน้ำ และทะเล ดังนี้

๑. บริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เหมาะสำหรับปลูกผลไม้ ปาล์มน้ำมัน ทำนาข้าว และการปศุสัตว์

๒. ที่ราบบริเวณเชิงภูเขา บริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวาง เหมาะแก่การทำสวนผลไม้ ยางพาราและสัปปะรด

๓. บริเวณพื้นที่ภูเขาสูง ส่วนมากมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกาะ

๔. ที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล และพื้นที่ทะเล บริเวณพื้นที่ประกอบด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่ต่าง ๆ รวม ๕๒ เกาะ มีป่าชายเลนอย่างหนาแน่นเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์น้ำและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดตราดมีอากาศไม่ร้อนจัดหรือหนาวจนเกินไปแต่มีฝนตกชุกมาก เพราะมีพื้นที่ติดทะเลและมีภูเขาโอบล้อม จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม แบ่งออกเป็น ๓ ฤดู

- ฤดูหนาว เป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ช่วงเดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ อากาศไม่หนาวมาก อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๐ องศาเซลเซียส

- ฤดูร้อน เป็นช่วงระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน อุณหภูมิโดยเฉลี่ยไม่เกิน ๓๔ องศาเซลเซียส

- ฤดูฝน เกิดจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทะเลอ่าวไทย ในช่วงเดือน พฤษภาคม ถึงตุลาคม ของทุกปี ทำให้มีฝนตกชุกในเกือบทุกพื้นที่ โดยเฉลี่ยจะมีปริมาณน้ำฝน ๔,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี เป็น เมืองฝนแปดแดดสี่ มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดในประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา

การปกครองและประชากร

มีการแบ่งการปกครองออกเป็น ๗ อำเภอ ๓๘ ตำบล ๒๖๑ หมู่บ้าน ๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ เทศบาลเมือง ๑๓ เทศบาลตำบล และ ๒๙ องค์การบริหารส่วนตำบล มีอาณาเขตพื้นที่ทางบก ๒,๘๑๙ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ปกครองทางทะเล ๗,๒๕๗ ตารางกิโลเมตร จังหวัดตราดมีประชากรทั้งหมด ๒๓๐,๕๔๗ คน ชาย ๑๑๔,๒๔๕ คน หญิง ๑๑๖,๓๒๐ คน

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกลเคียง คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศใต้ ติดต่อกับ อ่าวไทย และน่านน้ำทะเลราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา มีทิวเขาบรรทัดเป็นแนวกั้นเขตแดน

พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย จังหวัดตราด

พื้นเสี่ยงน้ำป่าน้ำป่าไหลหลาก รวม ๓ อำเภอ ๑๗ ตำบล ดังนี้ อำเภอเมืองตราด จำนวน ๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยแร้ง ท่ากุ่ม ท่าพริก วังกระแจะ และตำบลเนินทราย อำเภอบ่อไร่ จำนวน ๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองบอน บ่อพลอย นนทรีย์ ช้างทูน และตำบลด่านชุมพลอำเภอเขาสมิง จำนวน ๗ ตำบล ได้แก่ ตำบลสะตอ เขาสมิง เทพนิมิต แสนตุ้ง ประณีต วังตะเคียนและตำบลทุ่งนนทรี

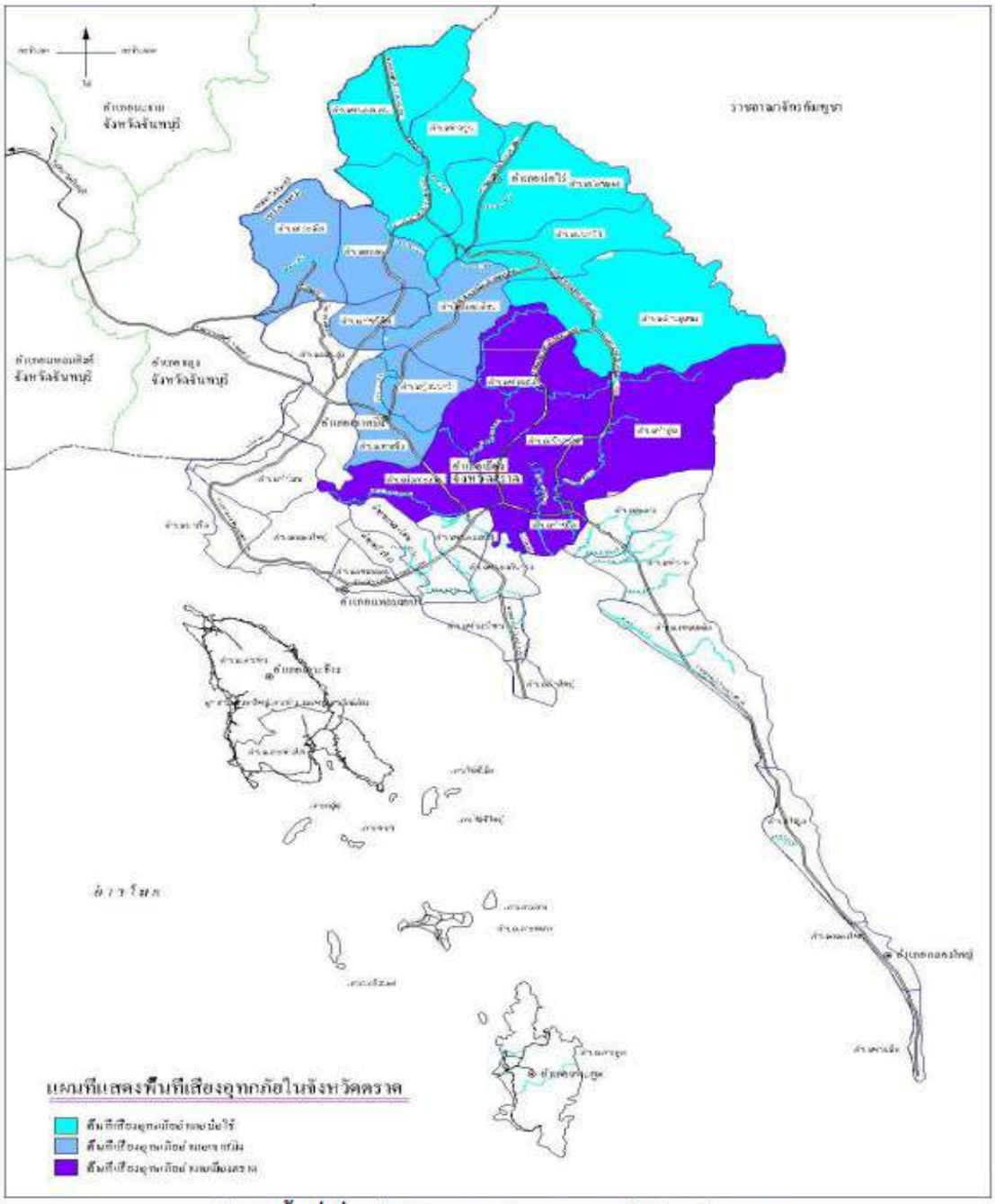

ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย (Risk Area)จากอุทกภัย จังหวัดตราด

ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยจังหวัดตราด

๑. การแจ้งเตือนภัยและประชาสัมพันธ์โดยสร้างการรับรู้สถานการณ์น้ำ วิธีการปรับตัว และวิธีลดผลกระทบจากอุทกภัยแก่เกษตรกรในพื้นที่

๒. การคาดการณ์และการติดตามสภาวะทางอุตุ-นิยมวิทยา ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ สภาพน้ำฝน สภาพน้ำในอ่างฯ สภาพน้ำท่วม และพายุจร เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

๓. การบริหารน้ำในอ่างเก็บน้ำ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดการเก็บกักน้ำและการระบายน้ำให้เป็นไปตามเกณฑ์การเก็บกักน้ำในอ่าง ที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงเวลาไม่ก่อให้เกิดผลกระทบจากสภาพน้ำล้นอ่างฯ และเกิดภาวะน้ำท่วมด้านท้ายน้ำตลอดจนเร่งเก็บกักน้ำให้เต็มอ่างฯ ช่วงปลายฤดูฝน

๔. การบริหารจัดการน้ำโดยการพร่องระดับน้ำในพื้นที่การเกษตรก่อนถึงฤดูฝนตกหนักให้ไหลออกทะเล ให้มีที่ว่างพอสามารถรองรับน้ำฝนหรือรับน้ำหลากได้บางส่วน ทั้งนี้จะต้องไม่เกิดความเสียหายแก่เกษตรกรในพื้นที่ท้ายน้ำ

๕. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและติดตามสถานการณ์น้ำ เพื่อติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและจัดทำรายงานรวมถึงการแจ้งข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบโดยในระดับพื้นที่จะมีหัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา เป็นผู้แทนโครงการฯ ในการให้ข้อมูลข่าวสารแจ้งให้กับหน่วยงานในระดับจังหวัด

๖. การวิเคราะห์วิเคราะห์พื้นที่เสี่ยง และจัดทำฐานข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร/พื้นที่เสี่ยงภัยหรือพื้นที่ประกาศภัยพิบัติปีที่ผ่านมา

๗. ติดตามและเฝ้าระวังสภาวะทางอุตุ-อุทกวิยา เช่น สภาพภูมิอากาศ สภาพน้ำท่า สภาพน้ำในอ่าง ประเมินสถานการณ์และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาและแจ้งเตือนภัยให้แก่เกษตรกรในการเตรียมการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น

๘. แนะนำให้เตรียมการป้องกันโดยการจัดการบริเวณพื้นที่ปลูก ได้แก่ทำคันดินรอบสวน ให้มีความสูงและความแข็งแรง สามารถป้องกันและต้านทานน้ำจากภายนอก ที่อาจท่วมล้นเข้าสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำทางระบายน้ำ เพื่อเตรียมระบายน้ำออกจากสวนหลาย ๆ ทางเพื่อป้องกันการท่วมขัง ตัดกิ่งค้ำยันต้นไม้เพื่อป้องกันการโค่นล้ม กรณีที่ต้นไม้ผลอยู่ใกล้ทางน้ำไหล เตรียมสูบน้ำออกจากสวนได้ตลอดเวลา

แผนการบริหารงานอุทกภัยจังหวัดตราด

๑. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตราด เป็นศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรของจังหวัดตราด

๒. จัดทำแผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร ประเภทอุทกภัย ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์

(๑) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุทกภัยด้านการเกษตรผลกระทบจากปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรของส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) เพื่อเตรียมความพร้อมของส่วนราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสามารถฟื้นฟูพื้นที่การเกษตรให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

(๓) เพื่อเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการงานในพื้นที่

๓. การเตรียมความพร้อมด้านพืช, ด้านปศุสัตว์, ด้านประมง, ด้านชลประทาน

(๑) ด้านพืช

- จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชให้เป็นปัจจุบัน
- ติดตามสถานการณ์เพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร
- ให้คำแนะนำในการดูแลพืช วางแผนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่แนะนำการป้องกันกำจัดศัตรูพืช
- ประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำในการดูแลรักษาพืช วางแผนการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่และจัดเตรียมสำรองเมล็ดพันธุ์
- ติดตาม เฝ้าระวัง สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชเศรษฐกิจ โดยให้ข้อมูลวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งเตือนเกษตรกร

(๒) ด้านปศุสัตว์

- จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์
- ให้คำแนะนำในการวางแผนการเลี้ยงสัตว์ แผนการอพยพสัตว์ และบริหารจัดการสถานที่อพยพสัตว์การดูและสุขภาพสัตว์ และการป้องกันโรคสัตว์
- จัดเตรียมยาและเวชภัณฑ์ จัดเตรียมเสบียงอาหารสัตว์ ๑๐ ตัน จัดเตรียมสถานที่อพยพสัตว์อำเภอละ ๑ แห่ง เพื่อสนับสนุนในกรณีที่ขาดแคลน

(๓) ด้านประมง

- จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นปัจจุบัน

- ประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือนภัย และให้คำแนะนำด้านวิชาการ วางแผนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับช่วงฤดูกาล

- การป้องกันและกำจัดโรคสัตว์น้ำ

- จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือเกษตรกร

(๔) ด้านชลประทาน

- จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ เพื่อป้องกันบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติ

- ดำเนินการตามแผนบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

- ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ

- วางแผนจัดสรรน้ำและการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องกับน้ำต้นทุน

- กำหนดมาตรการควบคุมการใช้น้ำของกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องตามแผนที่กำหนด

- ประชาสัมพันธ์/รณรงค์ให้ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

- จัดเตรียมความพร้อมของรถบรรทุกนำเครื่องสูบน้ำ และเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัย

๔. ติดตามสถานการณ์ เพื่อประเมินผลกระทบด้านการเกษตร รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้เกษตรกร ได้ทราบอย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์

๕. รายงานการดำเนินงานของศูนย์ ข้อมูลความเสียหาย การให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกร ให้ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทราบ

๖. กำกับ ติดตาม เร่งรัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัดให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้อง และเหมาะสมต่อสถานการณ์

๗. ประสานงานกับหน่วยงานอื่น หรือคณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ

๘. จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร และรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ

๙. ติดตามสถานการณ์และผลกระทบด้านการเกษตร เร่งรัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดตราด ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และรวบรวมข้อมูล ความเสียหายเบื้องต้นการให้ความช่วยเหลือขณะเกิดภัย แล้วรายงานสถานการณ์และผลการให้ความช่วยเหลือต่อคณะกรรมการบริหารและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบทันที

องค์ความรู้ที่ ๒ กรอบแนวคิดการจัดการสาธารณภัย

๒.๑ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

อ้างถึง

๒.๑.๑ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐

๒.๑.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

๒.๑.๓ นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๒.๑.๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐

๒.๑.๕ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐

๒.๑.๖ แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘

๒.๑.๗ แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย

๒.๑.๘ แผนแม่บทบรรเทาสาธารณภัย กองทัพเรือ

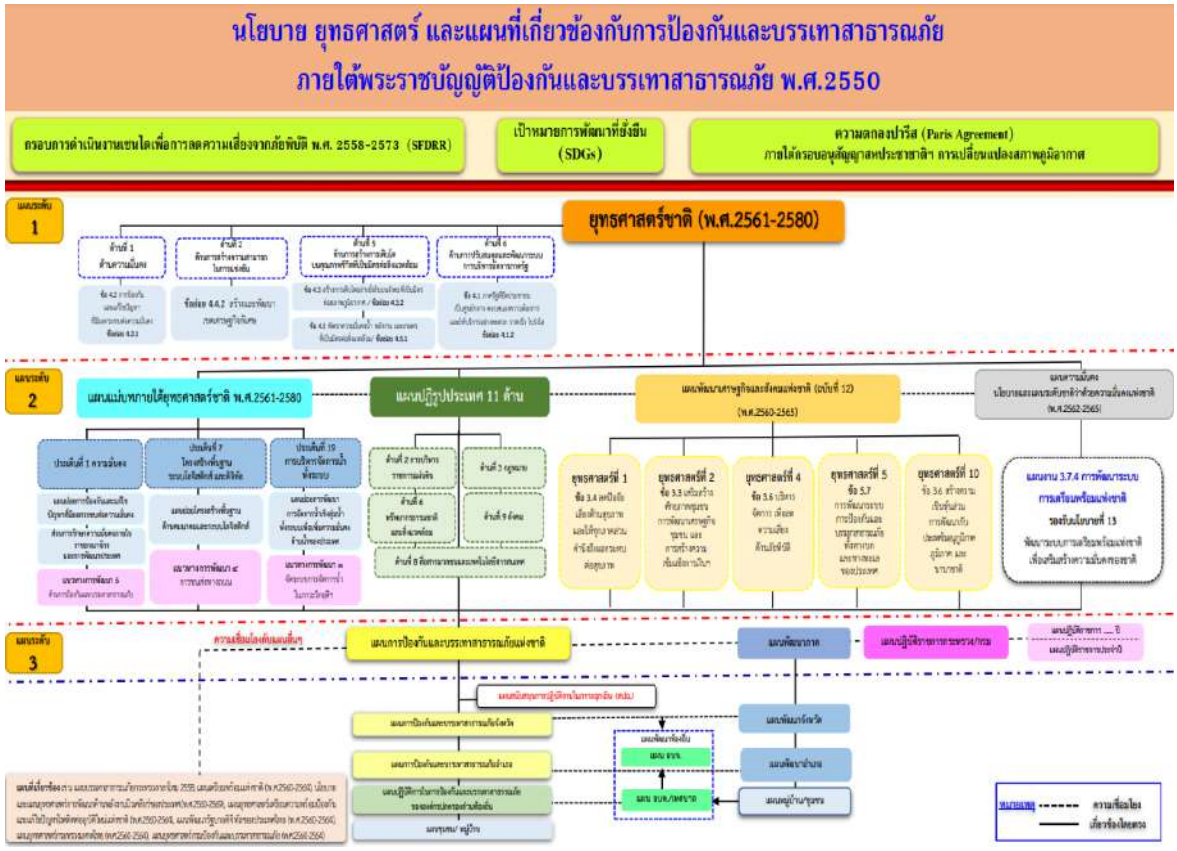

๒.๑.๑ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) อันเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

โดยการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ด้านความมั่นคง
- ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ – ๑๑ โดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ.๒๕๘๐ ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่งคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ไว้ทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ลักษณะเด่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ บทบาท กปช.จต. ในการจัดการภัยพิบัติ : กรณีศึกษาอุทกภัย มีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ข้อ ๓.๔ ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ข้อ ๓.๓ เสริมสร้างศักยภาพชุมชนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ข้อ ๓.๖ บริหารจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ข้อ ๕.๗ การพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งทางบกและทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ข้อ ๓.๖ สร้างความเป็นหุ้นส่วน การพัฒนากับประเทศในอนุภูมิภาคภูมิภาคและนานาชาติ

๒.๑.๓ นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ นโยบายที่ ๑๑ : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศรวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศ ที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้น ควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อจัดการ กับภัยพิบัติดังกล่าว

๒.๑.๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐

เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยในประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมสาธารณภัยทุกประเภท โดยมีองค์กรระดับนโยบาย คือ คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือ กปภ.ช. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ บูรณาการพัฒนา ระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำ ปรึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย และกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ กำหนดให้มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับต่าง ๆ เพื่อวางแนวทางมาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ช่วงก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และ หลังเกิดเหตุ

๒.๑.๕ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐

คณะรัฐมนตรี อนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ตามที่คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) เสนอ เพื่อใช้เป็นแผนหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยของชาติ และมีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

- มอบหมายให้กระทรวง ทบวง กรม องค์กรและหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐
- มอบหมายให้สำนักงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุและการจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน
- มอบหมายให้หน่วยงานแต่ละระดับ จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์และบรรจุแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปีด้วย

๒.๑.๖ แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (ศบภ.กห.) จัดตั้งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงกลาโหม ในการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยมีหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดนโยบายและแนวทางของ กห. เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
- เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาลและหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องในการอำนวยการป้องกันแก้ไขบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กห.
- ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านสาธารณภัยและอุบัติภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยการและประสานงานให้ส่วนราชการใน กห. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยการและประสานการประชาสัมพันธ์โดยใช้เครื่องมือและยุทโธปกรณ์ของส่วนราชการใน กห.

๒.๑.๗ แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย จัดตั้งขึ้นตามสั่งการที่ให้ สป. และ บก.ทท. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.กห. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กห.และจัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัยโดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วยพร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าวให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทาง การป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติของ กห. ซึ่งมีหน้าที่ ดังนี้

- เสนอนโยบายและแผนการดำเนินงานรวมทั้งแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัยรวมทั้งจัดทำแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพ
- อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแล การปฏิบัติของ ศบภ.นขต.บก.ทท. และ ศบภ. เหล่าทัพในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการฟื้นฟูบูรณะความเสียหาย ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ
- เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ใน บก.ทท. และเหล่าทัพ หน่วยงานฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชน ในการอำนวยการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย
- ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและอุบัติภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติ ให้ ศบภ.กห. ทราบแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ กองบัญชาการ กองทัพไทย การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการด้านบรรเทาภัยพิบัติได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ไม่สับสน และซ้ำซ้อนในการให้ความช่วยเหลือ จึงได้แบ่งมอบพื้นที่ให้ หน่วยต่าง ๆ ของ กห. รับผิดชอบดำเนินการในแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งแบ่งการปฏิบัติได้ดังนี้

<u>การเตรียมการก่อนเกิดภัย</u> เป็นการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ

<u>การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย</u> สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ เข้าระงับและบรรเทาภัยพิบัติตามที่หน่วยงานฝ่ายพลเรือนร้องขอการฟื้นฟูบูรณะจัดเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ตามขีดความสามารถ หรือตามที่จังหวัดร้องขอ ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยรวดเร็ว มอบสิ่งของ ที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งจัดกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๒.๑.๘ แผนแม่บทบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ

ตามที่ กห. ได้มอบให้เหล่าทัพจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัด และการดำเนินงานของ ศบภ.กห. และ ศบภ.ทท. โดยเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือ และฟื้นฟูผู้ประสบสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพเรือเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กองทัพเรือจึงได้มีคำสั่งกองทัพเรือ (เฉพาะ) ที่ ๗๐๘/๒๕๕๔ ลง ๒๓ ก.ย.๕๔ เรื่อง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ โดยให้ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ (ศปก.ทร.) ปฏิบัติหน้าที่เป็น ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ มีภารกิจ ป้องกัน แก้ไข บรรเทาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของ ทร. หรือพื้นที่อื่น ๆ ตามที่ ทร. มอบหมาย เพื่อให้ชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชนและของรัฐมีความปลอดภัยจากภัยพิบัติและสาธารณภัย รวมทั้งสนับสนุนการฟื้นฟูบูรณะตามที่ได้รับ การร้องขอตามขีดความสามารถการจัดหน่วยปฏิบัติศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ ได้กำหนดให้ ศบภ. พื้นที่ต่าง ๆ ของ ทร.ประกอบด้วย ศบภ.ทรภ.๑, ศบภ.ทรภ.๒, ศบภ.ทรภ.๓, ศบภ.ฐท.กท., ศบภ.กปช.จต., ศบภ.นรข. และ ศบภ. ฉก.นย.ภต. โดยมีผู้บังคับหน่วยทำหน้าที่เป็น ผบ.ศบภ. พื้นที่ฯ และมีหน่วยปฏิบัติของแต่ละศูนย์ฯ ได้แก่ หน่วยปกติและหน่วยเฉพาะกิจของ ทร. ในพื้นที่รับผิดชอบของ ศบภ. พื้นที่นั้นประกอบกำลังเป็นหน่วยบรรเทาสาธารณภัย (นบภ.) และชุดบรรเทาสาธารณภัย (ชบภ.) โดยมีพื้นที่ปฏิบัติการตามที่กำหนด และมีหน้าที่ ดังนี้

- วางแผน สั่งการ อำนวยการ ประสานงาน กำกับ ดูแล และประสานการจัดกำลังและยุทโธปกรณ์ของหน่วยปฏิบัติในแต่ละศูนย์ฯ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบหรือพื้นที่อื่น ๆ ตามที่ ศบภ.ทร. มอบหมาย รวมทั้งการสนับสนุนการป้องกันและฟื้นฟูสาธารณภัยตามที่ได้รับการร้องขอ ตามหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามขีดความสามารถ ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยให้แจ้งห้วงเวลาและแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละประเภท ของภัยให้ ศบภ.ทร. ทราบในโอกาสแรก
- ประสานงานกับเหล่าทัพ ส่วนราชการฝ่ายพลเรือน หน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่ร่วมปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้การอำนวยการบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เกิดความซ้ำซ้อน
- รายงานความพร้อมในการรับมือต่อสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำตามฤดูกาล ให้ ศบภ.ทร. ทราบ รวมถึงประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนรวมทั้งคำแนะนำ การปฏิบัติต่าง ๆ ในการป้องกันภัยให้ประชาชนในพื้นที่ทราบตามขอบเขตของหน้าที่และความเหมาะสม
- ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเตรียมการและดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

๒.๒ วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้

๒.๒.๑ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการปฏิบัติ (Concept of Operations) ให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับส่วนบัญชาการ ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยอย่างบูรณาการเป็นระบบ และมีทิศทางเดียวกัน

๒.๒.๒ เพื่อเป็นการประมวลแนวทางปฏิบัติและทิศทางการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยที่นานาประเทศใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับมาประยุกต์ใช้ในการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยที่สอดคล้องกับบริบท กปช.จต. และสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดทำแผนระดับต่าง ๆ เช่น แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รวมถึงแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านต่าง ๆ ให้มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๒.๒.๓ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) และการฟื้นฟูให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นถึงระดับประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยปรับเปลี่ยนกับการทำงานและรองรับกับยุคสมัย เพื่อให้มีความเสียหายน้อยที่สุดเมื่อเกิดอุทกภัย

๒.๒.๔ การพัฒนาและส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย ด้วยการป้องกัน การลดผลกระทบและการเตรียมความพร้อมให้มีประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เป็นชุมชนปลอดภัย และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการ เพื่อให้เกิดการรู้ รับ และปรับตัวต่อผลกระทบจากสาธารณภัยนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน

๒.๒.๕ การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการอุทกภัยในภาวะฉุกเฉินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งการบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และทันเหตุการณ์

๒.๒.๖ การพัฒนาระบบการฟื้นฟูให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พื้นที่ประสบภัยได้รับการซ่อมสร้างและฟื้นสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วหรือดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

๒.๓ บทเรียนการจัดการอุทกภัย

กรณีศึกษา “Delta work” ระบบป้องอุทกภัย ของเนเธอร์แลนด์

ข้อมูลของโครงการ

เมื่อกล่าวถึงระบบการจัดการน้ำที่ดีกรณีศึกษาที่ถูกยกขึ้นมาพูดถึงอยู่เสมอคือประเทศเนเธอร์แลนด์ เพราะเป็นที่ทราบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเนเธอร์แลนด์นั้นอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล แต่ด้วยระบบการป้องกันน้ำท่วม “Delta Works” ที่ได้ชื่อว่าเป็นระบบการจัดการน้ำที่ดีที่สุดในโลก ทำให้เนเธอร์แลนด์สามารถสร้างบ้านเรือนอยู่ได้ ทั้งที่มีพื้นที่ที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล

เนเธอร์แลนด์มีการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำกับทะเลมาแล้ว แต่ปี ค.ศ.๑๙๕๓ มีพายุฝนเข้าลูกใหญ่เข้าจนเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ที่เรียกว่า North Sea flood ตอนนั้นพื้นที่กว่า ๙๓๐,๐๐๐ ไร่จมอยู่ใต้น้ำ พื้นที่การเกษตรและบ้านเรือนเสียหายไปมาก มีผู้เสียชีวิตถึง ๒,๐๐๐ ราย

ภาพพื้นที่ซึ่งเสียหายจากการอุทกภัยในปี ๑๙๕๓ (สีฟ้า)

วิกฤตอุทกภัยครั้งนั้นเป็นจุดพลิกผันให้เนเธอร์แลนด์หาวิธีแก้ปัญหาน้ำท่วมในระยะยาว ด้วยการสร้างระบบที่เรียกว่า “Delta Works” โดยภายใน ๒๐ วันหลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่ยุติลง หน่วยงานศึกษาจัดการสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ หรือที่เรียกว่า “Delta Commission” ถูกจัดตั้งขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ พื้นดินของประเทศอยู่ในระดับต่ำเมื่อเกิดพายุ หรือน้ำทะเลหนุน ก็ส่งผลให้พื้นที่ถูกท่วมได้ง่าย การศึกษาพบว่าปัญหาดังกล่าว สามารถจัดการได้ด้วยระบบจัดการน้ำที่ดี หนึ่งในนั้นคือการสร้างกำแพงกันคลื่น เขื่อน และประตูระบายน้ำอย่างเหมาะสมจนเกิดเป็นโครงการ Delta Works ขึ้นมา

- ๕ ปี หลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่กำแพงกันคลื่นแห่งแรก Hollandse Ijssel ได้เปิดใช้งาน สาเหตุที่จุดนี้ได้สร้างและสำเร็จก่อนก็เพื่อป้องกันย่านชุมชนจากปัญหาน้ำท่วม ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน

- ๗ ปี หลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่ประตูน้ำ Veerse Gat และ Zandkreek ก็ได้เริ่มใช้งานเพื่อควบคุมน้ำตามไปจากโครงการแรกซึ่งนอกจากจะทำให้น้ำจากทะเลไม่หนุนขึ้นมาที่แม่น้ำ แล้วยังมีประโยชน์ทางอ้อมก็คือ ทำให้น้ำกร่อย กลายเป็นน้ำจืด ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมอีกด้วย

ในปี ๑๙๕๙ กฎหมาย Delta ผ่านความเห็นชอบทั้งฉบับ กฎหมายดังกล่าว พูดถึงแผนงานระยะยาวในการก่อสร้างเขื่อน ประตูระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ กำแพงกันคลื่น รวมทั้งหมด ๑๔ โครงการ เบื้องต้นวางงบประมาณไว้ที่ ๓๖,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากเป็นแผนงานว่าจะก่อสร้างอะไร สร้างที่ไหนบ้าง และยังพูดถึงการดูแลรักษาโครงการ ให้ทำงานได้ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตที่น้ำทะเลมีแนวโน้มเพิ่มสูงกว่าเดิม รวมถึง “การเก็บภาษีจัดการน้ำ” ซึ่งภาษีดังกล่าวจะถูกนำมาบำรุงรักษาโครงการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างดีอีกด้วย แต่เมื่อลงมือก่อสร้างจริงต้องก่อสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ และตามงบประมาณในแต่ละปีที่ได้มา จึงทำให้โครงการทั้งหมดนั้นแล้วเสร็จในปี ๑๙๙๗ นับเป็นเวลา ๔๐ ปี หลังจากผ่านกฎหมายหรือคิดเป็นเวลา ๔๔ ปี นับจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ครั้งนั้น ใช้งบประมาณไปกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท เกินกว่าที่ตั้งเป้าไว้ตอนแรกเกือบ ๖ เท่า

โครงการจัดการน้ำและป้องกันน้ำท่วม หากเราจะหาประโยชน์ทางตัวเลขตรง ๆ ก็จะพบแต่ตัวเลขขาดทุน แต่ผลประโยชน์ทางอ้อมที่เกิดขึ้นนับเป็นความสำเร็จและความคุ้มค่าอย่างยิ่ง อย่างแรกความสำเร็จของ Delta Works เป็นโครงการจัดการน้ำ ที่โด่งดังไปทั่วโลกสร้างชื่อเสียงให้เนเธอร์แลนด์เป็นหนึ่งในผู้นำด้านป้องกันน้ำท่วมกลายเป็นต้นแบบให้หลายประเทศไปศึกษาดูงาน ด้านการเกษตร การสร้างกำแพงกั้นคลื่น เขื่อน และประตูน้ำ ยังช่วยจัดทางน้ำให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ การไล่น้ำทะเลออกจากบริเวณเพาะปลูก เกิดเป็นแม่น้ำและทะเลสาบน้ำจืด ให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรมจนเกษตรกรของเนเธอร์แลนด์สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ ไม่เผชิญปัญหาน้ำท่วมซ้ำอีกจากเดิมที่ ๒๖% ของประเทศนั้นถูกน้ำท่วมเป็นประจำ จนสามารถส่งออกผลผลิตทางการเกษตร

มีมูลค่าเป็นอันดับ ๒ ของโลก คิดเป็นมูลค่า ๓.๕ ล้านล้านบาทในปี ๒๐๑๗ ด้านการคมนาคม สันเขื่อนกลายมาเป็นถนนให้รถสัญจรจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่ง โดยไม่ต้องใช้เรือหรือขับรถอ้อมไกล ๆ ให้เสียเวลา และชาวประมงที่มีเรือเล็ก สามารถจับปลาได้ในพื้นที่ปลอดภัย ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม

ในปี ๒๐๐๘ หน่วยงาน Delta Commission จัดทำรายงานและค้นพบว่า ระบบที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้อาจจะดีไม่พอในการรับมือกับอนาคตประเทศเนเธอร์แลนด์ ยังคงต้องพัฒนาการป้องกันน้ำท่วม เพื่อให้รองรับระดับน้ำทะเลที่จะเพิ่มขึ้นในปี ๑๙๐ ปีข้างหน้าโดยระดับน้ำทะเลอาจจะขึ้นสูงถึง ๑.๓ เมตรภายในปี ๒๑๐๐ และเพิ่มขึ้นสูงอีก ๔ เมตร ภายในปี ๒๒๐๐ ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณอีก ๔.๖ ล้านล้านบาท ในการพัฒนาโครงการช่วง ๙๐-๑๐๐ ปีข้างหน้านี้หากประเมินเป็นตัวเลขแล้วมันอาจจะดูสูงมาก แต่หากเทียบกับระยะเวลา และผลที่จะได้ในอนาคตนั้น น่าจะเป็นเรื่องที่คุ้มค่าโดยเฉพาะการดูแลรักษาย่านชุมชน ให้ไม่ต้องเผชิญปัญหาน้ำท่วมซึ่งจะส่งผลถึงการใช้ชีวิต การทำธุรกิจ การท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของประเทศรวมถึงชีวิตของคนในประเทศก็ไม่เสี่ยงกับการเสียชีวิต เพราะเหตุน้ำท่วมหนักอีกต่อไป

กรณีศึกษา “อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ” การบริหารจัดการน้ำแบบญี่ปุ่น

ข้อมูลของโครงการ

ที่ผ่านมาจะเห็นว่า “ญี่ปุ่น” เผชิญกับภัยธรรมชาติในหลายรูปแบบมาโดยตลอดทั้งทางบก น้ำ และอากาศ เพราะว่าลักษณะภูมิประเทศของญี่ปุ่นที่อยู่ระหว่างรอยต่อของแผ่นเปลือกโลกถึง 4 แผ่น แต่เมื่อถูกภัยธรรมชาติโจมตีขนาดนี้กลับไม่ทิ้งร่องรอยความเสียหายมากเท่าไหร่ และสามารถฟื้นฟูให้เหมือนเดิมได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย นั่นเป็นเพราะญี่ปุ่นให้ความสำคัญและลงทุนกับ 2 เครื่องมือที่มีประโยชน์มาก ๆ นั่นเอง คือ “นวัตกรรม” และ “คน”

ประเทศญี่ปุ่นนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่เกิดภัยพิบัติอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็เป็นประเทศที่มีการเตรียมตัว มีวิธีที่ชาญฉลาด ตื่นตัว และไม่แตกตื่นกับการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่เสมอ รวมทั้งทางรัฐบาล และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังมีขั้นตอน มาตรการในการรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างดีเยี่ยม วิธีรับมือน้ำท่วมของโตเกียว จากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นฮากิบิส ในปี ๒๕๖๒ ไม่ได้เป็นเพียงพายุขนาดใหญ่ที่สุดในรอบ ๖๐ ปี แต่พายุลูกนี้ยังสามารถส่งผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่น เพราะเคลื่อนที่ตรงมาขึ้นฝั่งทางตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองโตเกียว ซึ่งเป็นเมืองหลวงและเมืองศูนย์กลางทางธุรกิจที่สำคัญ ก่อนจะเคลื่อนผ่านไปสู่ตอนบนของมหาสมุทรแปซิฟิกต่อไป เหตุการณ์ในครั้งนี้หลายประเทศต่างให้ความสนใจและแสดงความวิตกกังวล เพราะจากประสบการณ์ในอดีตเมื่อปี ๒๕๐๑ ญี่ปุ่นเคยถูกพายุที่มีขนาดใกล้เคียงกันกับพายุฮากิบิสครั้งนี้โจมตีครั้งนั้นคือพายุไอดา และความเสียหายก็มากเพราะมีผู้เสียชีวิตถึง ๑,๒๖๙ ราย แต่ในปี ๒๕๖๒ แต่เมื่อพายุฮากิบิสมาเยือน คนญี่ปุ่นก็ไม่วิตกกังวลมากนัก และเมื่อพายุได้ผ่านพ้นไปตัวเลขผู้เสียชีวิตก็มีเพียง ๒๖ ราย เท่านั้น

หนึ่งในโครงการที่ทั่วโลกรู้จักและพูดถึงคือ “อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ” (Metropolitan Area Outer Underground Discharge Channel) ที่อยู่ใต้มหานครโตเกียว ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นทุ่มงบประมาณมหาศาลกว่า ๓ แสนล้านเยน หรือ เกือบ ๑ แสนล้านบาท และใช้เวลายาวนานกว่า ๘ ปี ในการดำเนินโครงการ โดย “อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ” เริ่มก่อสร้างขึ้นปี ๑๙๙๒ และแล้วเสร็จในปี ๒๐๐๐ ทั้งนี้แม้ว่าโครงการนี้จะใช้งบประมาณมหาศาล แต่ก็นับได้ว่าเป็นการดำเนินการที่คุ้มค่า เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้อย่างดีเยี่ยมโครงการหนึ่ง สาเหตุที่มีการสร้างอุโมงค์ยักษ์แห่งนี้ขึ้นมา เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมักได้รับความเสียหายจากเหตุน้ำท่วมหลายครั้ง เพราะลักษณะของพื้นที่ที่เป็นแอ่ง ทำให้ง่ายต่อการกักเก็บน้ำเอาไว้ ความลาดชันของแม่น้ำก็มีน้อย ทำให้น้ำไหลลงทะเลได้ยาก ดังนั้นเมื่อเกิดฝนตกหนัก ระดับน้ำจะลดลงช้า นอกจากนี้ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่นี้มีความก้าวหน้าเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว พื้นที่ทั่วไปเป็นเขตเมืองจึงทำให้น้ำฝนซึมลงพื้นได้ยากขึ้น แทนที่จะไหลลงสู่แม่น้ำโดยตรง จึงทำให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย

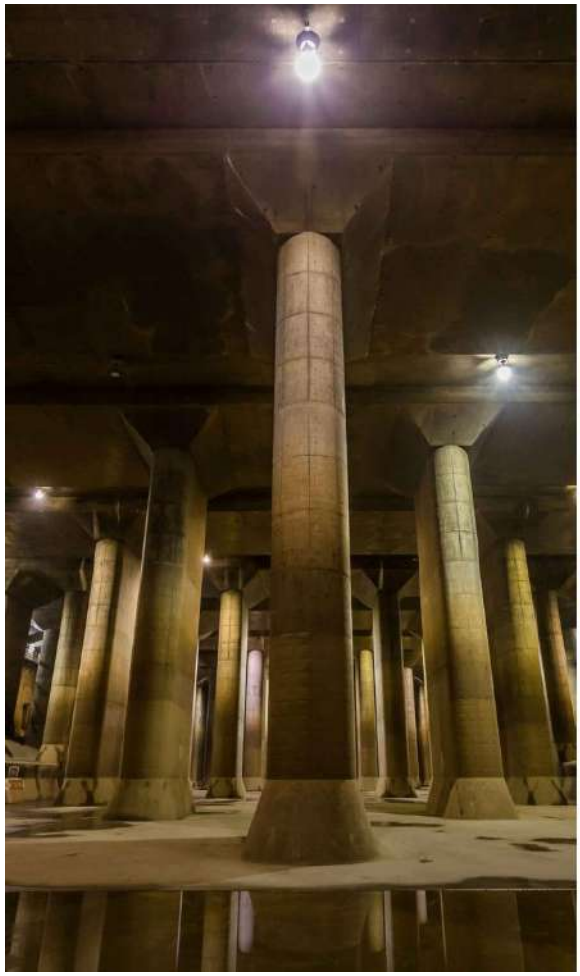

อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ มีความยาว ๖.๓ กิโลเมตร และลึกลงไปใต้ดินมากกว่าความลึกของรถไฟใต้ดิน นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังใช้ประโยชน์จากดินที่ขุดขึ้นมาเพื่อสร้างอุโมงค์ นำไปรีไซเคิลเพื่อสร้างเขื่อนในแม่น้ำเอโดกาวะอีกด้วย ทั้งนี้ “อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ” มีกลไกในการระบายน้ำคือใช้วิธีเชื่อมต่อเพื่อระบายน้ำจากแม่น้ำขนาดเล็ก และขนาดกลาง เช่น แม่น้ำนาคางาวะ แม่น้ำคุระมัตสึ แม่น้ำโอโตชิ ที่จะไหลลงมาในไซโล โดยทางระบายแต่ละแท่ง มีความสูงประมาณ ๗๐ เมตรและกว้าง ๓๐ เมตร ซึ่งน้ำจะถูกปั๊มผ่านอุโมงค์น้ำใต้ดินกว้าง ๑๐ เมตร วิ่งไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๖ ยาวไปยังแท็งค์กักเก็บน้ำในเมืองคัสสึคาเบะ ที่มีขนาดกว้าง ๗๘ เมตร ยาว ๑๗๗ เมตร สูง ๑๘ เมตร หลังจากนั้นน้ำจะถูกส่งลงแม่น้ำเอโดะ เพื่อปล่อยลงสู่อ่าวโตเกียวต่อไป

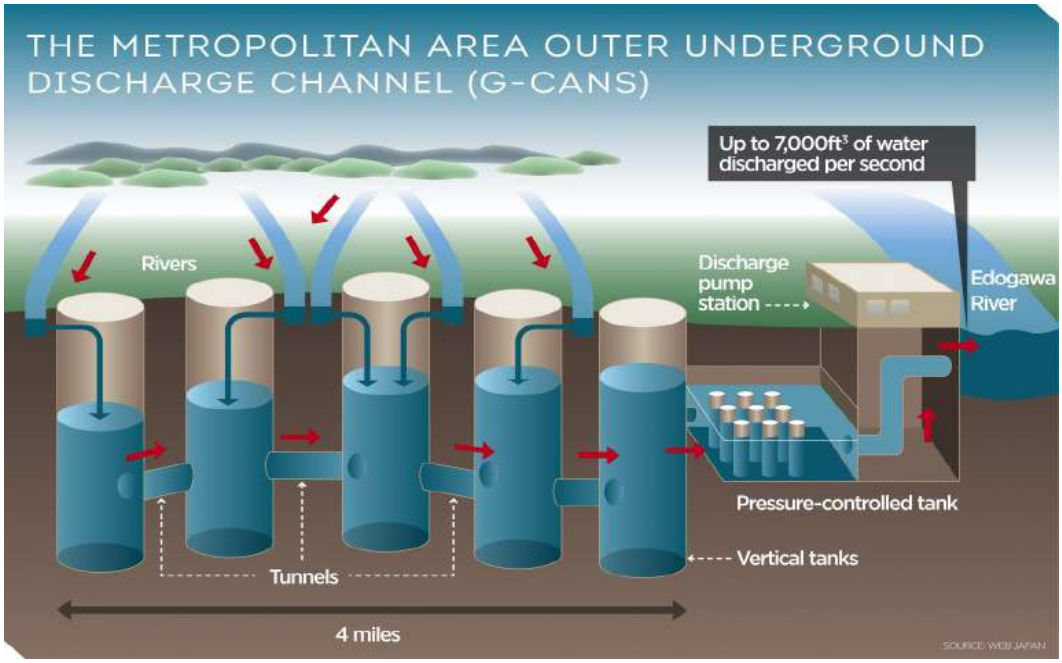

โตเกียวไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับน้ำและกำจัดน้ำเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อดูแลประชากรในเวลาที่เกิดภัยพิบัติ พื้นที่ดังกล่าวคือ Disaster Prevention Parks ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการและตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติที่กระจายตัวตั้งอยู่ในหลายพื้นที่ โดยมีพื้นที่รวมกัน ๘๑๐,๐๐๐ ตารางเมตร และสามารถรองรับการอพยพของคนในเมืองได้หลักแสนคน มีศูนย์เครื่องมือ และสถานพยาบาลเพื่อดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอย่างพรั่งพร้อม และยังใช้เป็นศูนย์กระจายความช่วยเหลือในช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติได้ หนึ่งในศูนย์บัญชาการและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติของโตเกียวคือ “The Tokyo Rinkai Disaster Prevention Park” ทำหน้าที่ในการประเมินภัยพิบัติและพยาบาลผู้ได้รับผลกระทบ ยังเป็นศูนย์เรียนรู้ของคนในเมืองเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรับมือกับภัยพิบัติได้หลากหลายชนิด โดยแบ่งพื้นที่การให้ความรู้เป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติ (ชั้น ๒) และส่วนการเรียนรู้เพื่อรับมือกับสถานการณ์เมื่อเกิดภัยพิบัติ (ชั้น ๑) เพื่อให้ประชากรสามารถเอาตัวรอดและสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือได้ในเวลาที่จำเป็น

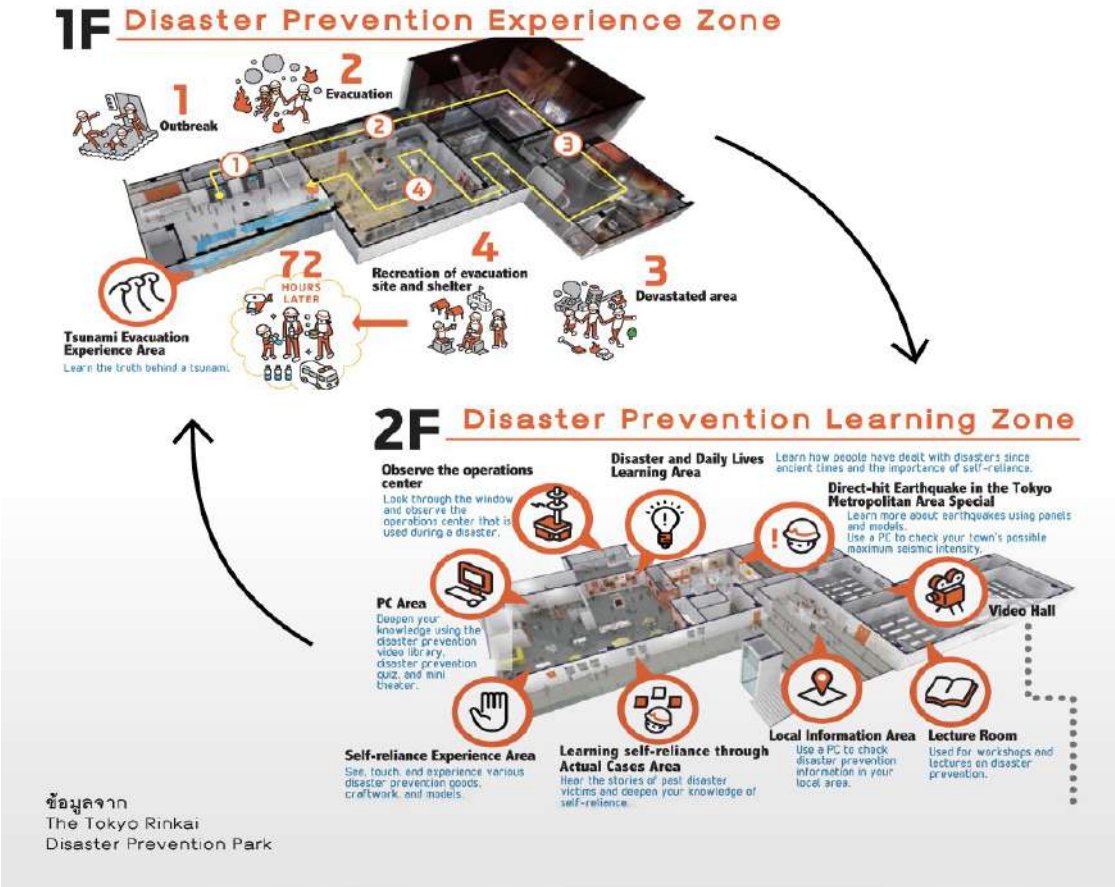

นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีการผนวกเอาขั้นตอนการทำงานจากอุโมงค์เข้ากับเทคโนโลยี โดยมีการสร้างห้องควบคุมที่มีหน้าจอควบคุมระบบภายในอุโมงค์ต่าง ๆ กว่า ๒๐ เครื่อง ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถสอดส่อง ดูแล ควบคุมสถานการณ์ระดับน้ำได้อย่างทั่วถึง สิ่งที่น่าสนใจของอุโมงค์ยักษ์คัสคาเบะ คือ ประชาชนทั่วไปก็สามารถยังเข้าไปชม และหาความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานของอุโมงค์ระบายน้ำขนาดยักษ์แห่งนี้ได้ โดยจะมีการอธิบายถึงขั้นตอนของการระบายน้ำจากอุโมงค์ยักษ์ แบบเข้าใจได้ง่ายที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ ทำให้กลายเป็นผลงานด้านวิศวกรรมที่ยอดเยี่ยม และมีวิศวกรจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางมาดูงานที่อุโมงค์แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ความสำเร็จของอุโมงค์แห่งนี้ทำให้บ้านที่ถูกน้ำท่วมในเขตเมืองลดลงอย่างมาก และช่วยลดความเสียหายจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำเป็นเวลาหลายปี

กรณีศึกษา “คลองภักดีรำไพ” เพื่อบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี

ข้อมูลของโครงการ

จากเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ที่เกิดอุทกภัยรุนแรงสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและทางราชการเป็นจำนวนมากในพื้นที่ตัวเมืองจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี และจากอุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๙ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการก่อสร้างโครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะที่๒) เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ตัวเมืองจันทบุรีและบริเวณข้างเคียง กรมชลประทาน จึงได้ว่าจ้างบริษัท ซิกม่าไฮโดรคอนซัลแตนท์ จำกัด ดำเนินการ “งานศึกษาทบทวนและสำรวจออกแบบรายละเอียดโครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี” แล้วเสร็จเมื่อ กันยายน ๒๕๕๐

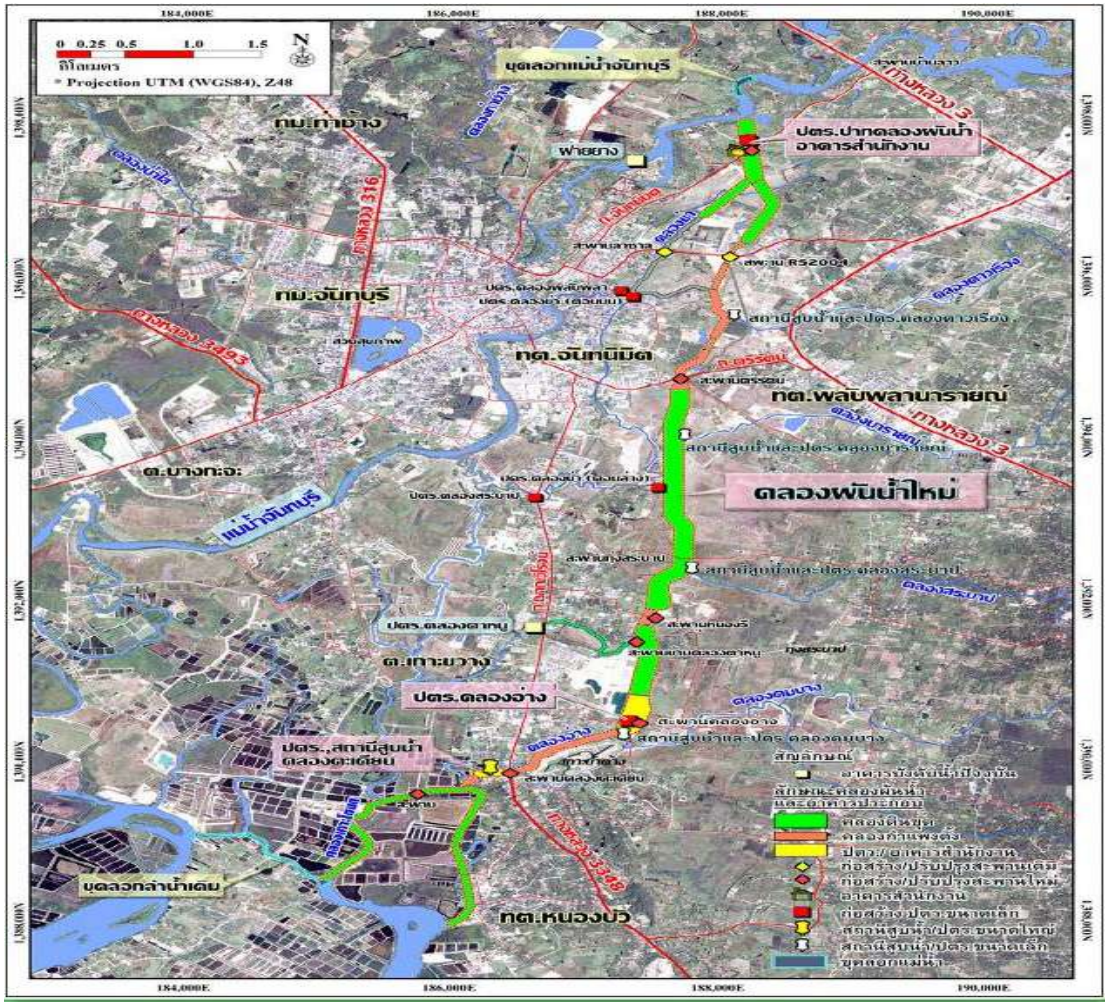

สภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็น

ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมหนักในตัวเมืองจันทบุรี เนื่องจากเกิดสภาวะฝนตกหนัก ปริมาณน้ำฝนได้ ๓๐๐ มม./วัน ติดต่อกันหลายวัน ทำให้เกิดปริมาณน้ำหลากวัดได้ ๘๐๐ ลบ.ม./วินาที ไหลลงสู่แม่น้ำจันทบุรี ซึ่งแม่น้ำจันทบุรีในขณะนั้น สามารถรับน้ำได้ไม่เกิน ๓๗๐ ลบ.ม./วินาที ทำให้ปริมาณน้ำส่วนเกินไหลเข้าท่วมในเขตตัวเมืองจันทบุรี ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ๘๕,๐๐๐ คน ความเสียหายประมาณ ๒,๑๑๘.๖๗ ล้านบาท และเกิดซ้ำในเดือน กรกฎาคม ๒๕๔๔ และ ตุลาคม ๒๕๔๙ กรมชลประทาน ได้ดำเนินการศึกษาและออกแบบและดำเนินการปรับปรุงแม่น้ำจันทบุรีตามแผนงานระยะที่ ๑ โดยเพิ่มศักยภาพการระบายน้ำหลากในแม่น้ำจันทบุรีได้ประมาณ ๕๐๐ ลบ.ม./วินาที มีความจำเป็นต้องก่อสร้างคลองผันน้ำสายใหม่เพื่อระบายน้ำส่วนเกินความจุของแม่น้ำจันทบุรี จำนวน ๓๐๐ ลบ.ม./วินาที ออกสู่ทะเลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุทกภัยในเขตตัวเมืองจันทบุรีดังเช่นที่เคยเกิดในปี พ.ศ.๒๕๔๒

อนุมัติเปิดโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเปิดโครงการ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๒ ระยะเวลาดำเนินการ ๖ ปี (ปีงบประมาณ ๒๕๕๒-๒๕๕๗) กรอบวงเงิน ๓,๕๐๐ ล้านบาท

ผลประโยชน์โครงการ

๑. ช่วยบรรเทาความเสียหายจากอุทกภัย ในเขตตัวเมืองจันทบุรี

๒. สามารถป้องกันการรุกล้ำของน้ำเค็มเข้ามาในบริเวณพื้นที่โครงการ

๓. เป็นแหล่งเก็บกักน้ำและส่งน้ำบางส่วน สำหรับการเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ โดยมีพื้นที่รับประโยชน์ประมาณ ๕,๐๐๐ ไร่

๔. ช่วยเสริมเส้นทางคมนาคม บริเวณ ๒ ฝั่งคลอง ตั้งแต่บริเวณถนนตรีรัตน์จนถึงประตูระบายน้ำคลองอ่าง

โครงการมีการดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ แล้วเสร็จปี ๒๕๖๐ วงเงิน ๓,๕๐๐ ล้านบาท ภายหลังที่จังหวัดจันทบุรีโดนน้ำท่วมหนักต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ และ ๒๕๔๙ และในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำริให้ทำโครงการดังกล่าว โดยชื่อ “คลองภักดีรำไพ” มีความหมายว่า คลองที่แสดงความจงรักในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งคลองที่ขุดนั้นยาวประมาณ ๑๑ กิโลเมตร มีประตูระบายน้ำควบคุมน้ำเค็มและน้ำจืดจำนวน ๑๑ แห่ง เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำกระทบกับการเกษตร สำหรับโครงการนี้จะรับน้ำจากเขาคิชฌกูฏ และแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งกรมชลฯ ได้เวนคืนที่และออกแบบเป็นคลองระบาย และสร้างถนนคันคลองชลประทานทั้งฝั่งซ้ายและขวา มีสะพานข้ามคลองผันน้ำบริเวณถนนตัดผ่านทุกแห่ง ทำให้โครงการกลายเป็นแลนด์มาร์คของจังหวัดและเป็นสถานที่ที่ประชาชนออกมาใช้เป็นสถานที่ออกกำลังและกิจกรรมที่สำคัญของจังหวัด

โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มีพระราชดำริไว้ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๖ ขณะนี้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ ก่อสร้างแล้วเสร็จเกิดความสัมฤทธิ์ผลต่อประชาชนชาวจันทบุรี ตามสิ่งที่พระองค์ มีพระราชดำริไว้โครงการนี้ ได้เกิดประสิทธิภาพบริหารจัดการน้ำตั้งแต่ระหว่างก่อสร้าง ปี ๒๕๕๓ เริ่มขุดคลองภักดีรำไพ โดยได้ช่วยบรรเทาอุทกภัยปี พ.ศ.๒๕๕๖ และปี พ.ศ.๒๕๕๘ เกิดอุทกภัยในเมืองใช้คลองนี้ระบายน้ำออกทะเลได้เร็วขึ้น

ในปัจจุบันก่อสร้างแล้วเสร็จคลองระบายน้ำภักดีรำไพ ระบายได้ ๓๐๐ ลบ.ม.ต่อวินาที ในช่วงน้ำทะเลหนุน มีประตูปลายคลองสามารถปิดประตูสูบน้ำออกทะเล และในส่วนของแม่น้ำจันทรบุรี ระบายได้ ๕๐๐ ลบ.ม.ต่อวินาที โดยทั้งสองคลอง สามารถระบายน้ำได้ ๘๐๐ ลบ.ม.ต่อวินาที ซึ่งเป็นปริมาณน้ำที่มากกว่าน้ำท่วมใหญ่ ปี พ.ศ.๒๕๔๒ และปี พ.ศ.๒๕๔๙ ที่มีปริมาณน้ำผ่านแม่น้ำจันทบุรี ๗๐๐ ลบ.ม.ต่อวินาที จึงมั่นใจว่าจะแก้ไขน้ำท่วมตัวเมืองจันทบุรี ได้ ๑๐๐% อย่างไรก็ตามต้องขอความร่วมมือกับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องช่วยกันทำให้คลองสาขา ๑๐ คลอง ไม่มีสิ่งกีดขวางและสามารถนำน้ำจากคลองสาขามาลงคลองหลักได้เพื่อระบายน้ำออก นอกจากนั้นในฤดูแล้งจะสามารถกักเก็บน้ำไว้ในลำน้ำ ๒ ล้าน ลบ.ม.ใช้ช่วงฤดูแล้ง ที่ได้ให้กับชาวเมืองจันทบุรี รวมถึงลำคลองยาวตรง ๑๑ กม. มีถนนสองข้างทำให้มีทัศนียภาพสวยงาม จังหวัดจึงจะมีแผนแม่บทร่วมกับชุมชนที่จะอนุรักษ์ไว้เป็นแลนด์มาร์คของประเทศ และเป็นปอดของเมืองจันทบุรี โดยไม่ให้รถยนต์วิ่งในถนนแต่จะเพื่อการออกกำลังกาย และสันทนาการของคนในพื้นที่ ดังนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ เพราะราคาที่ดินโดยรอบสูงขึ้นจาก ๔ แสนบาทไปถึง ๕ ล้านบาท ต่อไร่ หากไม่อนุรักษ์ไว้อาจมีการรุกล้ำมากขึ้นในอนาคต

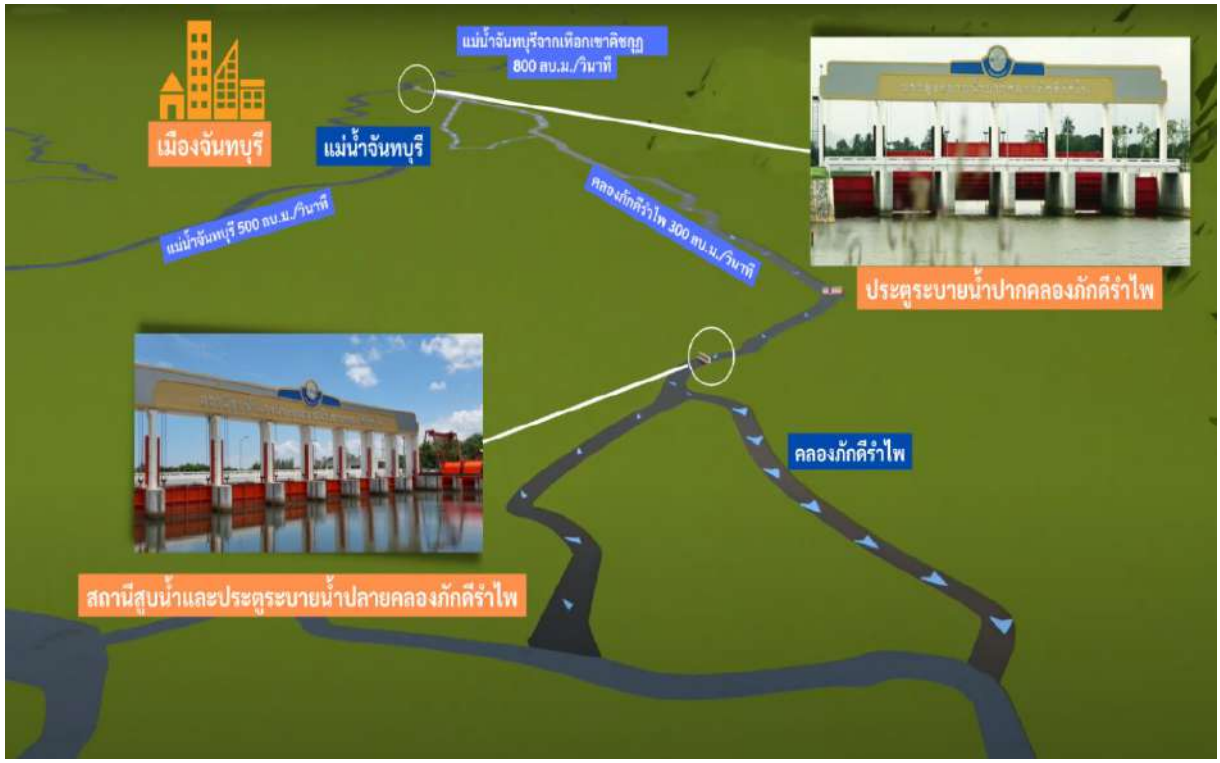
เมืองจันทบุรี
แม่น้ำจันทบุรี
แม่น้ำจันทบุรีจากเทือกเขาคิชฌ
800 ลบ.ม./วินาที
แม่น้ำจันทบุรี 500 ลบ.ม./วินาที
คลองภักดีรำไพ 300 ลบ.ม./วินาที
ประตูระบายน้ำปากคลองภักดีรำไพ
คลองภักดีรำไพ
สถานีสูบน้ำและประตูระบายน้ำปลายคลองภักดีรำไพ

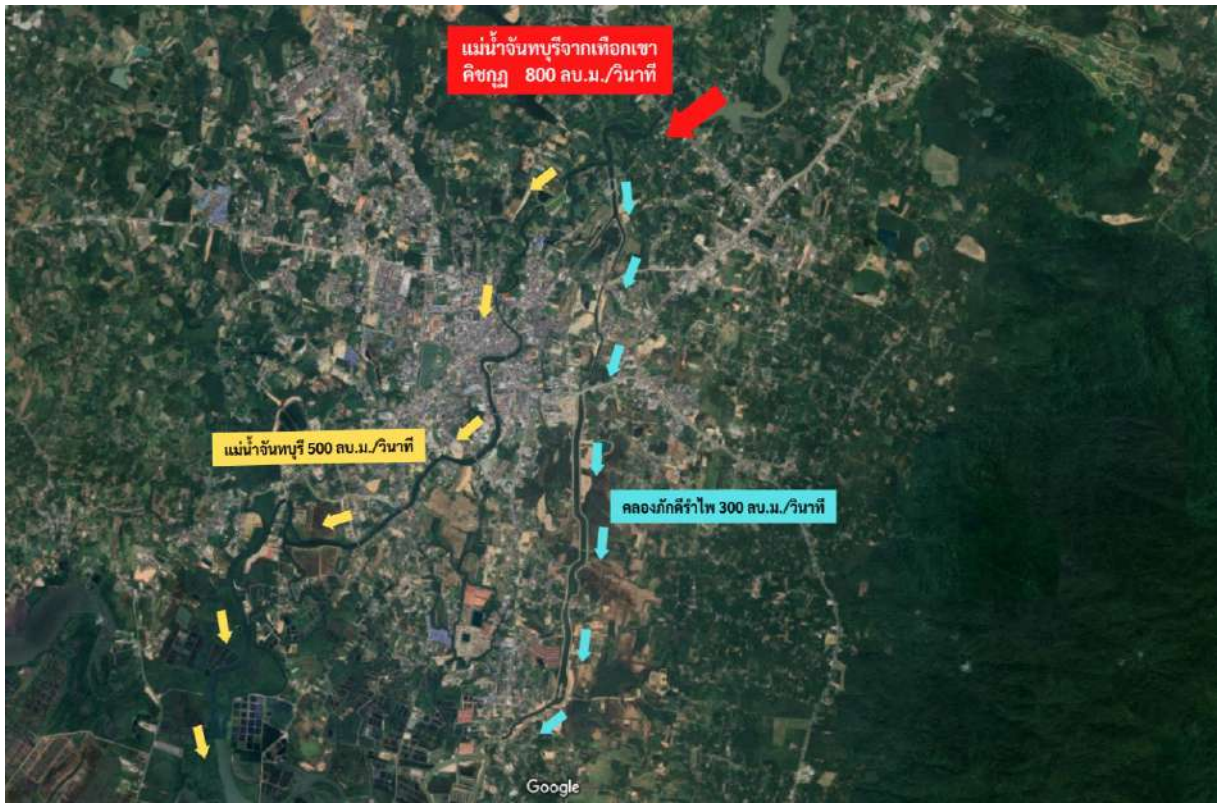
แม่น้ำจันทบุรีจากเทือกเขา
คิชฌ 800 ลบ.ม./วินาที
แม่น้ำจันทบุรี 500 ลบ.ม./วินาที
คลองภักดีรำไพ 300 ลบ.ม./วินาที
Google

องค์ความรู้ที่ ๓ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ปัจจุบันทั่วโลกยอมรับว่าสาธารณภัยเป็นเรื่องที่จัดการได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ภัยเกิดขึ้นก่อน จากแนวคิดในอดีตที่เคยมุ่งเน้น “การจัดการสาธารณภัย (Disaster Management : DM)” เมื่อภัยเกิดขึ้นแล้วกล่าวคือ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย หรือการฟื้นฟูสภาพหลังจากภัยผ่านพ้น มาเป็นการให้ความสำคัญมากขึ้นกับการดำเนินการอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับ “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM)” ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การผชิญเหตุ (Response) และ การบรรเทาทุกข์ (Relief) รวมถึงการฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่ การฟื้นสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer)

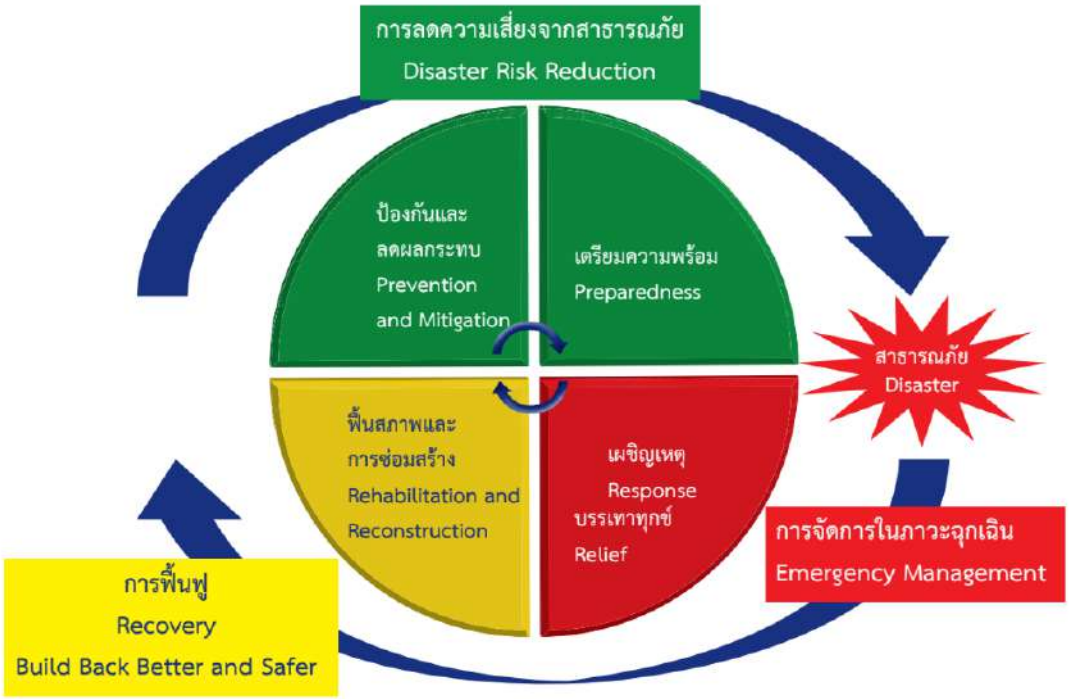

๓.๑ แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

เป้าหมายหลักของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพคือการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของผลกระทบจากสาธารณภัยได้โดยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวิเคราะห์และลดปัจจัยที่เป็นสาเหตุของสาธารณภัยซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยสามารถดำเนินการได้ทุก ๆ วันโดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดสาธารณภัยก่อน ซึ่งหากพิจารณาจากวงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแล้วกระบวนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นการดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับมาตรการที่สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัยได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness)

ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ การสนับสนุนของ ศบภ.กปช.จต. จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ โดยมีแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามความรุนแรงของสถานการณ์ความรุนแรงสาธารณภัยในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. สถานการณ์ระดับ ๑ สาธารณภัยขนาดเล็ก

๒. สถานการณ์ระดับ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง

๓. สถานการณ์ระดับ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่

๔. สถานการณ์ระดับ ๔ สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

ระดับ	ความรุนแรง	การจัดการ
1	สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก	ผู้อำนวยการท้องถิ่น, ผู้อำนวยการอำเภอ, สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง
2	สาธารณภัยขนาดกลาง	ผู้อำนวยการในระดับ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ 1 ผู้อำนวยการจังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์
3	สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ	ผู้อำนวยการในระดับ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ 2 หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทา/ผู้อำนวยกลาง และสาธารณภัยแห่งชาติ เข้าควบคุมสถานการณ์
4	สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง	นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

๓.๒ แนวคิดเชิงกลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากสาธารณภัยเป็นเรื่องของทุกคนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางให้ดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกภาคส่วนของประเทศ ทั้งนี้ระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิผล และได้มีการยอมรับแนวคิดในการปฏิบัติการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย หรือ “Disaster Risk Reduction : DRR” ขึ้นเพื่อให้เข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัย เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ลงทุนด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการพร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญเหตุ สาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ และการฟื้นสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิมในช่วงการฟื้นฟู

ระยะก่อนเกิดภัย

<u>การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation)</u> เป็นการดำเนินการเพื่อขจัดหรือลดโอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคลชุมชนหรือสังคมโดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันภัย อาทิ การสร้างกำแพงป้องกันน้ำตามแนวแม่น้ำ การสร้างระบบระบายน้ำ และการสร้างอาคารที่คงทนต่อแรงสั่นสะเทือนจากเหตุแผ่นดินไหวและการดำเนินการอื่น ๆ อาทิการออกกฎหมายหรือระเบียบการอบรมให้ความรู้และการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

<u>การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย (Preparedness)</u> เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ พร้อมที่จะเผชิญกับภัยพิบัติและสาธารณภัย อาทิการพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยและการกระจายข่าวสาร การวางแผนเผชิญเหตุ การฝึกซ้อมแผนการจัดทำแผนอพยพและเตรียมเส้นทางอพยพ การจัดเตรียมเครื่องมือที่เกี่ยวข้องและการฝึกทักษะ

ระยะระหว่างเกิดภัย

<u>การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response)</u> เป็นการดำเนินการ ที่มุ่งรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยเป็นหลัก โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือ การกู้ชีพ การกู้ภัย การพยาบาลและสาธารณสุขตลอดจนการบรรเทาทุกข์ และแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การจัดการศูนย์พักพิง และการจัดการระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ระยะหลังเกิดภัย

<u>การฟื้นฟู (Recovery)</u> เป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการจัดการสถานการณ์ภายหลังการเกิดสาธารณภัย ให้บุคคลชุมชนหรือสังคมได้ฟื้นคืนสภาพกลับมาเป็นปกติซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ๒ แนวทาง ได้แก่

๑. การสร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิม

๒. การสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม โดยมากเป็นการฟื้นฟูในเชิงโครงสร้างพื้นฐานด้วยการบูรณะซ่อมแซม อาทิการซ่อมแซมอาคารหรือที่พักอาศัยการบูรณะระบบโครงสร้างพื้นฐาน และการซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังดำเนินการฟื้นฟูสภาพจิตใจและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติและสาธารณภัยรวมทั้งการฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจ

องค์ความรู้ที่ ๔ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

ปัจจุบันผลกระทบของภัยพิบัติและความเสี่ยงจากภัยพิบัติไม่ได้เป็นผลจากการเกิดเหตุการณ์ภัยทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียวแต่อาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดภัย ทั้งนี้การจัดการสาธารณภัยที่สำคัญ คือ การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อลด หรือขจัดองค์ประกอบที่สร้างความเสี่ยงและเสริมสร้างการศักยภาพในการรับมือของส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาคประชาสังคมเอกชน และองค์การสาธารณกุศลต้องให้ความสำคัญในการจัดการสาธารณภัยโดยการบูรณาการของทุกภาค ส่วนร่วมทำงานเชิงรุก ควบคู่กับกับการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาในทุกระดับและทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยก่อให้เกิดการพัฒนา การสร้างความปลอดภัย และการช่วยลดความเสี่ยงภัยได้แบบองค์รวมทั้งในด้านนโยบาย การจัดแผนงานและโครงการพัฒนา ตลอดจนการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชนที่แสวงหากำไร หน่วยงานพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร กลุ่มอาสาสมัครประชาชนหรือองค์การระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีภาครัฐเป็นแกนหลักของเครือข่าย ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเหล่านี้เป็นไปในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาสาธารณะบางประการร่วมกันซึ่งเป็นปัญหาที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งมิอาจดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยลำพัง จึงเป็นที่แน่นอนว่าการบริหารงานเครือข่ายได้สร้างความเป็นอิสระให้กับท้องถิ่นในการทำงานมากกว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นทางการของระบบราชการ จึงสรุปได้ว่า กระบวนการจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ทั้งที่มาจากภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมมือร่วมใจในการดำเนินภารกิจสาธารณะบางประการ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นแกนหลักของเครือข่าย ซึ่งภารกิจสาธารณะเหล่านี้เป็นปัญหาที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยลำพัง กระบวนการเหล่านี้ไม่ใช่แค่การเตรียมความพร้อมให้หน่วยงานต่าง ๆ ทำงานร่วมกันเท่านั้น หากแต่เพื่อเหตุผลสำหรับการสร้างความสมดุลระหว่างการควบคุมสั่งการ และการกระจายอำนาจ โดยที่แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการกระจายอำนาจ และมอบอำนาจให้แก่หน่วยงานท้องถิ่นนั้น ตั้งอยู่บนค่านิยมที่ว่าการบริหารจัดการสาธารณภัยนั้นอยู่บนเงื่อนไขของพื้นที่ ซึ่งจะมอบอำนาจให้แก่หน่วยงานท้องถิ่นในการควบคุมปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้ เครือข่ายการทำงานภาครัฐที่จำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศและกระบวนการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของเครือข่ายการจัดการหรือแก้ไขประเด็นปัญหาสาธารณะได้มากยิ่งขึ้น

๔.๑ แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทหาร ในพื้นที่ ในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ได้ร่วมบูรณาการการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณภัยระหว่าง หน่วยงานในพื้นที่ในฐานะฝ่ายพลเรือนกับทหาร เพื่อให้เกิดการประสานงานอย่างใกล้ชิด และเกิดความ เข้าใจที่ชัดเจนในการปฏิบัติทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น โดยมุ่งหวังเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยได้อย่างทันท่วงทีและทั่วถึง จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีหน่วยทหารในพื้นที่ เพื่อประสานการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัด กองบัญชาการป้องกันชายแดน จันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ ๑๔ และทัพเรือภาคที่ ๑ โดยฐานส่งกำลังบำรุงทหารเรือตราด

<u>หลักการปฏิบัติ</u>

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ประสานการปฏิบัติในการ ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกับหน่วยทหารในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อบูรณการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

<u>แนวทางปฏิบัติ</u>

๑. จัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหารหรือศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร

๒. ให้ศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือ ศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือน กับทหาร มีหน้าที่ประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการด้านสาธารณภัย บรรยายสรุปสถานการณ์ ประจำวัน เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน โดยยึดกรอบแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานสากล

๓. ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับหน่วยทหารให้จัดทำบันทึกข้อตกลง ระหว่าง จังหวัดกับหน่วยทหาร ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

๔. เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นให้ดำเนินการเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติร่วมระหว่างพลเรือน กับทหารใน บันทึกข้อตกลงที่จัดทำขึ้น

๕. ดำรงการติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดระหว่างพลเรือนกับทหาร เมื่อมีการประกาศ กฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือมีคำสั่งจากผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ หรือมีคำสั่งจากรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจะปรับสภาพเป็นศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังจังหวัด และขึ้นทาง ยุทธการกับฝ่ายทหาร

๔.๒ แนวทางปฏิบัติร่วมกับภาคประชาสังคม เอกชน และองค์การสาธารณกุศล

๔.๒.๑ หลักการ

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย ได้แก่ การขจัดหรือลดความรุนแรงของภัยรวมทั้งการรักษาขวัญกำลังใจของประชาชนและความเป็นระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครให้คงไว้ ซึ่งเป็นงานที่ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการเพื่อให้สภาวะภัยหมดสิ้นโดยเร็ว จึงจำเป็นต้อง ใช้กำลังอาสาสมัคร มูลนิธิ องค์การสาธารณกุศลเข้าช่วยเหลือ

๔.๒.๒ วัตถุประสงค์

- เพื่อระงับภัยที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยเร็ว โดยอาศัยการผนึกกำลังจากอาสาสมัคร ภาคประชาชน มูลนิธิ องค์การสาธารณกุศล

- เพื่อรักษาความเป็นระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนของเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบและอาสาสมัคร มูลนิธิ และองค์การสาธารณกุศล

- เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภายใต้การสั่งการของผู้อำนวยการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐

๔.๒.๓ การปฏิบัติ

<u>ก่อนเกิดสาธารณภัย</u>

- จัดทำบัญชีรายชื่อองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ กปช.จต. และพื้นที่ข้างเคียง พร้อมสถานที่ตั้ง รายชื่อผู้ติดต่อประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์และทรัพยากรที่สามารถให้การสนับสนุนได้

- ให้องค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ กปช.จต. และพื้นที่ใกล้เคียงประสานงานกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นแต่ละระดับ และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตลอด ๒๔ ชั่วโมง (กรณีเกิดสาธารณภัย) พร้อมอุปกรณ์และกำลังคนที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้

- ให้ที่ทำการปกครองจังหวัดตราด ที่ทำการปกครองจังหวัดจังหวัดจันทบุรี สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตราด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน ร่วมกับองค์การสาธารณกุศลจัดทำแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุน กำลังทรัพยากรเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเพื่อการปฏิบัติงานขององค์กรปฏิบัติในการจัดการสาธารณภัยแต่ละระดับ

<u>ขณะเกิดสาธารณภัย</u>

- เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น กรณีองค์การสาธารณกุศลไปถึงพื้นที่ประสบภัยพิบัติก่อน ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกั้นเขตพื้นที่อันตราย และกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปยังพื้นที่อันตราย พร้อมทั้งแจ้งหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยทันที เพื่อดำเนินการควบคุมสถานการณ์สาธารณภัย

- กรณีที่ได้รับการประสานจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นแต่ละระดับและสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ตำรวจ สาธารณสุข ให้องค์กรสาธารณกุศล จัดชุดเคลื่อนที่เร็วออกไปยังที่เกิดเหตุ และให้รายงานตัวที่ศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นหรือผู้บัญชาการเหตุการณ์เพื่อรับมอบหมายภารกิจในการปฏิบัติการ

<u>หลังเกิดสาธารณภัย</u>

- ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาความปลอดภัยในสถานที่เกิดเหตุ และพื้นที่รองรับการอพยพ

- ประสานหน่วยแพทย์และพยาบาลให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ประสบสาธารณภัย พร้อมทั้งลำเลียงผู้ได้รับบาดเจ็บส่งโรงพยาบาล

- อพยพช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยไปยังที่ปลอดภัย หรือพื้นที่รองรับการอพยพ

๔.๒.๔ การประสานงาน

- ในภาวะปกติ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับองค์กรสาธารณกุศลในพื้นที่

- ในภาวะฉุกเฉิน เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้น หรือมีประกาศเขตภัยพิบัติพื้นที่ประสบสาธารณภัย ให้อาสาสมัคร มูลนิธิองค์กรสาธารณกุศล ต้องรายงานตัวต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นแต่ละระดับ ที่จังหวัด อำเภอ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นแล้วแต่กรณีเพื่อรับ มอบหมายภารกิจให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควร

- หน่วยงานประสาน อาทิเช่น เหล่ากาชาดจังหวัด มูลนิธิกู้ภัยบุญช่วยเหลือ สมาคมวิทยุสื่อสารสมัครเล่นจังหวัด และศูนย์ อปพร.จังหวัด เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ ๕ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

๕.๑ กระบวนการจัดการภัยพิบัติของ กปช.จต.

สำหรับกระบวนการจัดการอุทกภัยของทั้ง ๓ พื้นที่ศึกษานั้น พบว่าพื้นที่ได้มีการจัดทำแผนป้องกันอุทกภัย ประกอบด้วย แผนที่มีการปฏิบัติงานทั้ง ก่อนเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ และขณะเกิดเหตุ โดยแต่ละขั้นตอนจะทำหน้าที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภารกิจ มีการประสานความร่วมแรงร่วมใจซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุผลสำเร็จทางการจัดการ และนำไปสู่ประสิทธิผลของการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย การดำเนินงานที่ขาดการเตรียมความพร้อมรับมือ พบว่า ประชากรในพื้นที่เสี่ยงขาดการประสานงานกับภาครัฐและท้องถิ่น ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการเตือนภัยเนื่องมาจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจเตรียมพร้อมรับมือ และไม่มีข้อมูลเพียงพอสำหรับการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง นำไปสู่ความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นมากทุกขณะ

จากการศึกษาพบว่า ทั้ง ๓ พื้นที่ได้มีการนำบทเรียนในการประสบอุทกภัยในอดีตมาแก้ไขปัญหา นำไปสู่การจัดทำแผนเพื่อป้องกันและบรรเทาผลกระทบ ทำให้เกิดการวิเคราะห์ความเปราะบางให้ครอบคลุมองค์ประกอบในพื้นที่ ทั้งบุคคล ระบบ และแผน รวมทั้งระเบียบข้อปฏิบัติ และมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการออกแบบและวางแผนการรับมือภัยพิบัติจากอุทกภัยที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายการเตือนภัยควบคู่กันไปขณะเกิดเหตุ การปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบว่าหน่วยงานท้องถิ่นไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ขาดบุคลากร ขาดอุปกรณ์และประสบการณ์ รวมทั้งขาดเครือข่ายการทำงานจึงทำให้เกิดความสับสน รวมทั้งข้อมูลการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำฝน และการไหลของน้ำยังขาดความพร้อม ซึ่งไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงและไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้การจัดการอุทกภัยสามารถดำเนินการได้ยาก ในขณะที่ประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ขาดการยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและขาดการสำรองปัจจัยสี่ กลายเป็นภาระของภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นต้องเข้าให้ความช่วยเหลือเนื่องมาจากการไม่มีแผนการจัดการอุทกภัยโดยแผนการจัดการอุทกภัยไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง สะท้อนให้เห็นความขาดหายขององค์ประกอบสำคัญ เสมือนขาดแนวทางการรับมือต่อสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และพบว่าทั้ง ๓ พื้นที่ ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวนำมาสู่การบูรณาการข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐเอกชน ประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อการตัดสินใจในการจัดการอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพหลังเกิดเหตุ บทเรียนในอดีตที่ขาดการสรุปบทเรียนและการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างการเรียนรู้สำหรับรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งนโยบายการพัฒนาเมืองที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มโอกาสเสี่ยงในการเผชิญกับภัยพิบัติในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการอุทกภัยของทั้ง ๓ พื้นที่ได้นำไปสู่การพัฒนานโยบาย กฎระเบียบเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาเมือง ชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องและรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนได้มีการสำรวจความพร้อมในการเผชิญกับภัยพิบัติและดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของตนเองพร้อมกับการดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาข้อมูลและแหล่งข้อมูล มีการทบทวนกระบวนการจัดการภัยพิบัติ และถอดบทเรียนร่วมกันเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์อุทกภัยในอนาคต

๕.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

กระบวนการจัดการที่ช่วยให้การจัดการสาธารณภัยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญ เกิดจากการตระหนักถึงขีดความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเองผู้ประสบภัยเป็นผู้แก้ไขปัญหา หรือเป็นตัวแสดงหลัก (Victims as Actors) ด้วยวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่เน้นการป้องกันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า โดยมีการจัดทำแผนป้องกันปัญหาอุทกภัย ซึ่งเป็นแผนที่มีการปฏิบัติงานทั้งก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ และมีการสั่งสมวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องมาเป็นระยะเวลานานก่อนเกิดเหตุ โดยให้ความสำคัญในทุกภารกิจ ด้วยลักษณะการทำงานที่มีการประสานการทำงาน มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการทำงานในการแก้ไขปัญหาที่ถูกจุดของปัญหา มีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแต่ละภารกิจ ตามองค์ประกอบของตัวแบบการจัดการภัยพิบัติที่ศึกษา

ที่สามารถนำมาปฏิบัติใช้ในการจัดการเพื่อลดความเสียหายจากปัญหาอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลเป็นรูปธรรมการจัดการภัยพิบัติ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเสมือนนวัตกรรมท้องถิ่น เนื่องจากสะท้อนวัฒนธรรมและคุณค่าในการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานผ่านกลไกการมีส่วนร่วมแบบร่วมแรงร่วมใจ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานกลไกเหล่านั้นเข้าด้วยกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นการวางแผนอย่างเป็นระบบอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ นำไปสู่การเสนอแนวทางและการร่วมมือกันของชุมชนอาสาสมัครองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ในการจัดการกับภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานอีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นคุณค่าของทุนทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นและความไว้วางใจระหว่างกัน สอดคล้องกับการจัดการอุทกภัยที่ศึกษาสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการกับมวลน้ำ อาศัยการสื่อสารและความร่วมมือภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งยังสามารถขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ผ่านการสร้างคุณค่าร่วมหรือวัฒนธรรมร่วมของชุมชน คือ ความเสียสละตระหนักถึงเป้าหมายของภารกิจหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

นอกจากนี้พบข้อสังเกตว่าหน่วยงานท้องถิ่นและสภาองค์กรชุมชนเสมือนไข่แดงขององค์การเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการคอยช่วยเหลือสนับสนุนชุมชน กระจายข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของที่จำเป็นในการจัดการภัยพิบัติรวมทั้งประสานงานและชดเชยค่าเสียหายให้กับชุมชนพื้นที่ประสบภัย ในขณะที่สมาชิกในชุมชนจะเป็นแรงสนับสนุน คอยสังเกตการณ์และชี้จุดเสี่ยงภัยให้เจ้าหน้าที่การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการจัดการตนเองมากขึ้น ภายใต้การกระจายอำนาจส่วนกลาง และการเติบโตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยยกระดับความสามารถในการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลสืบเนื่องให้เกิดการกระจายอำนาจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปยังระดับชุมชน บทบาทหน้าที่ของตัวแสดงในการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัยได้มีการขยายจำนวนและความหลากหลายเพิ่มขึ้นตามสภาพความสลับซับซ้อนของปัญหา

การบูรณาการในกระบวนการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัยจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการบรรลุผลสำเร็จในการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย ทั้งนี้เครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติที่มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันสามารถเกิดขึ้นโดยการประสานความสัมพันธ์ด้วยการเน้นเป้าหมายและความร่วมมือให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด สามารถนำไปสู่การจัดการภัยพิบัติในรูปแบบความร่วมแรงร่วมใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการฉายภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

๕.๓ ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

แผนการพัฒนาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดนี้ มีพื้นที่เป้าหมายดำเนินงานอยู่ในพื้นที่เมือง รวมไปถึงชายแดนห่างไกลและทุรกันดาร การดูแลจากส่วนราชการยังไม่ทั่วถึง จึงก่อให้เกิดปัญหาตลอดจนเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการในพื้นที่ขาดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้นในการดำเนินงานให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปเสริมตามความจำเป็น ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ การมีแผนแม่บทรองรับ โดยประสานเชื่อมโยงทุกระดับประกอบด้วย

- แผนการบริหารราชการแผ่นดิน
- แผนปฏิบัติราชการของกระทรวง/กรม
- แผนงานด้านความมั่นคงในแผนพัฒนาจังหวัด
- แผนระดับอำเภอ ซึ่งจะประสานแผนพัฒนา หมู่บ้าน กับแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด
- แผนระดับท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

๕.๓.๒ การขับเคลื่อนโดยการปฏิบัติตามแผน ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับแผนที่กำหนดขึ้นภายใต้ภารกิจของหน่วย โดยหน่วยงานหลักประสานกับหน่วยงานสนับสนุน เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติและจัดลำดับความสำคัญการดำเนินงานแล้วจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการ ในแต่ละปีงบประมาณในลักษณะแผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan)

๕.๓.๓ การประสานแผนของทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน และหมู่บ้าน แผนของ อบต. อบจ. แผนพัฒนาจังหวัดแผนระดับภาค และแผนระดับชาติ

๕.๓.๔ การขับเคลื่อนโดยกำหนดตัวชี้วัดร่วม (Joint KPI) โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ร่วมกับหน่วยงานหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดหลักเกณฑ์การชี้วัดหรือตัวชี้วัดร่วม (Joint KPI) รวมทั้งให้มีการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการเพื่อให้หน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นผลสัมฤทธิ์

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	การบรรลุเป้าหมาย
เชิงปริมาณ	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ คน	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๒ คน	✓
เชิงคุณภาพ	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๐	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๑.๒	✓
	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๐	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๔.๕	✓

๕.๓.๕ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกับจังหวัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามและประเมินผลในภาพรวมเชิงนโยบาย

๕.๓.๖ การสนับสนุนและเสริมสร้างกำลังใจให้ชุมชนและหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ในองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการหนุนเสริมกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจ ในความปลอดภัยเมื่อปฏิบัติงานตามแผนแม่บทในพื้นที่

๕.๓.๗ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและงบประมาณ ซึ่งเป็นที่คาดหมายว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปเมื่อแผนแม่บทสิ้นสุดลง

๕.๓.๘ การให้ความร่วมมือของประชาชน ทั้งการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาภัยคุกคาม การร่วมพิจารณาหาหนทางแก้ไข การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาทุกขั้นตอน ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินการทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาเกิดจากภายในชุมชน และขยายตัวออกมาสู่ภายนอก เป็นไปตามกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน

๕.๓.๙ การทดลองใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้โดรน (Drone) ในการลาดตระเวนสถานการณ์ปัจจุบัน การใช้ข้อความเตือนแจ้งกับประชาชนทุกคนในพื้นที่ พร้อมยังมีการรายงานความคืบหน้าแบบเรียลไทม์ (Emergency Alert) จากหน่วยงานรัฐเพื่อให้ทุกคนในทุกพื้นที่พร้อมรับมือประเมินความเสี่ยง และสามารถรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทันเวลา

ผนวก ก นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

๑. สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแลง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศด้วย

๒. อุทกภัย หมายถึง เหตุการณ ที่มีน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติ ซึ่งมีสาเหตุจากมีปริมาณน้ำฝนมากจนทำให้มีปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติจนเกินขีดความสามารถการระบายน้ำของแม่น้ำลำคลอง และยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติ ทั้งเจตนาและไม่เจตนา จนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพยสินของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

๓. การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) หมายถึง การจัดระบบและบริหารจัดการทรัพยากรและความรับผิดชอบเพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินทุกรูปแบบ

๔. การซ่อมสร้าง (Reconstruction) หมายถึง การฟื้นฟูโครงสร้างและสิ่งก่อสร้างที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์สาธารณภัยให้กลับมาสู่สภาพที่สามารถใช้งานได้ดังเดิม

๕.การเตรียมความพร้อม (Preparedness) หมายถึง ความพยายามในการเตรียมการรับมือกับ สาธารณภัยมุ่งเน้น กิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้คนมีความสามารถในการคาดการณ์ เผชิญเหตุ และจัดการกับผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นระบบหากมีการเตรียมความพร้อมได้ดีจะทาให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดสาธารณภัย และเพิ่มโอกาสในการรักษาชีวิตให้ปลอดภัยจากเหตุการณ์สาธารณภัยได้มากขึ้น

๖.การบัญชาการ (Command) หมายถึง การทำหน้าที่อำนวยการ สั่งการหรือการควบคุมโดยอาศัยอำนาจที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจนในกฎหมาย กฎระเบียบหรืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบ

๗.การป้องกัน (Prevention) หมายถึง มาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดผลกระทบเชิงลบ จากเหตุการณ์สาธารณภัยที่อาจเกิดกับบุคคลหรือทรัพย์สินให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง ครอบคลุมถึงมาตรการ เชิงโครงสร้างและมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง

๘.การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (Civil Defense) หมายถึง การป้องกันพลเรือนให้ปลอดภัยจาก การโจมตีทางทหาร แต่ ปัจจุบันครอบคลุมถึงการช่วยให้พลเรือนปลอดภัยจากการคุกคามทางสาธารณภัยด้วย หน้าที่ของกองกำลังป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (Civil defense force) จากเดิมที่มีแต่การฝึกการทหาร จึงหมายรวมถึงการดูแลให้ประชาชนปลอดภัยจากสาธารณภัยและการปฏิบัติการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือเคลื่อนย้ายในช่วงอพยพ การช่วยกระจายถุงยังชีพ การอำนวยความสะดวก ในการขนส่งอุปกรณ์ การช่วยซ่อมแซม บ้านเรือนที่เสียหายจากภัยธรรมชาติ

๙.การเผชิญเหตุ (Response) หมายถึง มาตรการหรือการปฏิบัติการต่างๆ ที่ควรเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันท่วงทีเพื่อรักษาชีวิตและให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์สาธารณภัย เช่น การกู้ชีพกู้ภัย การปฐมพยาบาล การแจกถุงยังชีพและสิ่งของบรรเทาทุกข์ การบัญชาการในเหตุการณ์ฉุกเฉิน การประสานงานเพื่อลำเลียงผู้ป่วย การบริหารจัดการศูนย์อพยพ

๑๐.การฟื้นฟู (Recovery) หมายถึง การปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีพ และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเก่าตามความเหมาะสม โดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ใน การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟูด้วย (Build back better) หมายรวมถึง การซ่อมสร้าง (Reconstruction) และการฟื้นสภาพ (Rehabilitation)

๑๑.การลดผลกระทบ (Mitigation) หมายถึง ปฏิบัติการลดผลกระทบทางลบโดยตรงของภัยที่เป็นอันตรายต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม เนื่องจากผลกระทบทางลบของภัยโดยมากไม่สามารถขจัดให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง แต่ขนาดและความรุนแรงของความเสียหายสามารถลดทอนลงได้จากการดำเนินนโยบายและกิจกรรมต่างๆ

๑๒.ข่าวสาร (Intelligence) หมายถึง ข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบัญชาการ เหตุการณ์ เป็นภารกิจของส่วนแผนงานซึ่งมุ่งเน้นไปที่ข่าวสารในเหตุฉุกเฉิน

๑๓.ขีดความสามารถ, ศักยภาพ (Capacity) หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือความสามารถที่อาจจะพัฒนาต่อไปให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

๑๔.ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnership : PPP) หมายถึง การร่วมลงทุนระหว่าง ภาครัฐและภาคเอกชนในกิจการของรัฐ โดยมักเป็นการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการพื้นฐาน หรือโครงการให้บริการ สาธารณะในระยะยาวที่มุ่งเน้นการให้บริการที่มีประสิทธิภาพคุ้มค่ากับต้นทุนมากกว่าภาครัฐจะดำเนินการเอง เป็น ทางเลือกในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งให้เอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดหาเงินทุน การให้บริการ ซึ่งเอกชนเป็นผู้บริหารจัดการความเสี่ยงของโครงการตาม ระยะเวลาและรายละเอียดของสัญญาที่กำหนดไว้

๑๕.ความสูญเสีย (Loss) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงของการหมุนเวียนสินค้าและบริการ รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลจากสาธารณภัย ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่เกิดสาธารณภัยจวบจนกระทั่งมีการซ่อมแซม หรือสร้างใหม่ของทรัพย์สินที่เสียหาย และมีการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ อย่างสมบูรณ์ ในบางกรณีอาจใช้เวลาหลายปี

๑๖.ความเสียหาย (Damage) หมายถึง ทรัพย์สินทางกายภาพ เช่น อาคารและส่วนประกอบ โครงสร้างพื้นฐานสินค้าที่เก็บไว้ในคลัง และทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถูกทาลายทั้งหมดหรือบางส่วน โดยความเสียหายอาจเกิดขึ้นระหว่างหรือภายหลังจากประสบเหตุการณ์ภัยในทันที ความเสียหายถูกวัดในเชิงกายภาพและคิดคำนวณด้วยมูลค่าทดแทนเป็นตัวเงิน

๑๗.ผลกระทบ (Impact) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับประชาชน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมจากการเกิดเหตุการณ์ใดๆ

๑๘.ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command Post) หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่เพื่อใช้ในการดำเนินภารกิจหลัก ศูนย์บัญชาการอาจจะตั้งอยู่รวมกันกับฐานที่ตั้งหรือสถานที่อื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการเหตุฉุกเฉิน

๑๙.ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency operations Center) หมายถึง สถานที่ที่ใช้ประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการจัดการเหตุฉุกเฉิน (การปฏิบัติการในสถานที่เกิดเหตุ) ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินอาจเป็นสถานที่ชั่วคราวหรืออาจเป็นสถานที่ศูนย์กลางหรือสถานที่มั่นคงถาวรกว่าหรืออาจจัดตั้งในองค์กรในระดับสูงกว่า หรืออาจจัดตามภารกิจหลักแต่ละด้านหรือจัดตามขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่รับผิดชอบ

๒๐.หน่วยสนับสนุน (Supporting Agency) หมายถึง หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน และ/หรือให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรแก่หน่วยงานอื่นๆ

ผนวก ข การแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

นบภ.กอง สนช.กจต. รับผิดชอบพื้นที่ อ.เมืองจันทบุรี อ.มะขาม อ.ท่าใหม่ อ.ขลุง อ.แหลมสิงห์ อ.นายายอาม อ.แก่งหางแมว และ อ.เขาคิชฌกูฏ จว.จันทบุรี โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. กอง สนช.กจต.

๒. ร้อย.บก.กจต.

๓. ชุดปฏิบัติการพิเศษของ ศปศ.๖๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.กอง สนช.กจต.

๔. ชุดเฝ้าตรวจสนามฝึก ทร.หมายเลข ๑๖ บ.จันทเขลม

นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี รับผิดชอบพื้นที่ อ.โป่งน้ำร้อน และ อ.สอยดาว จว.จันทบุรี โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. ฉก.นย.จันทบุรี

๒.บก.ศปศ.๖๑และชุดปฏิบัติการพิเศษศปศ.๖๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี

๓. นปท.ทร./นปท.๒

๔. ชค.ทพ.นย.๒ ฯ

๕. ชค.ทพ.นย.๔ ฯ

๖. บก.พัน.ป.กจต. และ ร้อย.ป.ในพื้นที่รับผิดชอบ

๗. ร้อย.ยานเกราะ กจต.

๘. ชป.ที่ ๑๑ ฉก.ปชด.จันทบุรี

๙. ชป.ที่ ๑๒ ฉก.ปชด.จันทบุรี

๑๐. ร้อย.ฉก.ตชด.จันทบุรี

๑๑. มว.ลว.ไกล กจต.

นบภ.ฉก.นย.ตราด รับผิดชอบพื้นที่ อ.เมืองตราด อ.เขาสมิง อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ อ.เกาะช้าง และ อ.เกาะกูด จว.ตราด โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. ฉก.นย.ตราด

๒. ชค.ทพ.นย.๑ ฯ

๓. ชค.ทพ.นย.๓ ฯ

๔. ฉก.นย.๑๘๒

๕. ร้อย.ป.๑ พัน.ป.กจต.

๖. ร้อย.ป.๓ พัน.ป.กจต.

๗. ร้อย.ค.พัน.ป.กจต.

๘. ชุดปฏิบัติการพิเศษ ของ ศปศ.๖๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.ตราด

๙. หน่วยปฏิบัติการเกาะกูด

๑๐. ชุดเฝ้าตรวจเกาะช้าง

๑๑. ชป.ที่ ๒๑ ฉก.ปชด.ตราด

๑๒. ชป.ที่ ๒๒ ฉก.ปชด.ตราด

๑๓. ชป.ที่ ๒๓ ฉก.ปชด.ตราด

๑๔. ฐานส่งกำลังบำรุงทหารเรือตราด ทรภ.๑

๑๕. ร้อย.ฉก.ตชด.ตราด

นบภ.มชด./๑ รับผิดชอบพื้นที่ทางทะเล อ.เกาะช้าง อ.เกาะกูด เกาะต่างๆ และชายฝั่งทะเลในพื้นที่รับผิดชอบของ มชด./๑ โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. มชด./๑

๒. ศูนย์รักษาความปลอดภัยทางทะเลทหารเรือเกาะช้าง

๓. สถานีตำรวจน้ำ ๔ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๔ กก.๕ บก.รน.)

๔. สถานีตำรวจน้ำ ๕ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๕ กก.๕ บก.ร.น.)

ผนวก ค หลักการปฏิบัติร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย

หลักการการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาคราชการพลเรือน ทหาร ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม รวมทั้งประชาชนผู้มีจิตอาสา เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ทันต่อสถานการณ์ เมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งนี้การบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ ๑) หลักการด้านมนุษยธรรม ๒) เป็นกลาง ๓) ไม่เลือกปฏิบัติ

มุมมองของภาคพลเรือนในการเผชิญเหตุฉุกเฉินและการบรรเทาภัยพิบัติ

นอกเหนือไปจากหน่วยงานราชการพลเรือนแล้ว เมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้นในประเทศ ภาคเอกชน มูลนิธิองค์กรสาธารณกุศล ภาคประชาสังคม รวมทั้งประชาชนที่มีจิตอาสา ตลอดจนผู้ประสบภัยเอง ล้วนมีความประสงค์และต้องการแสดงบทบาทในการบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆตามขีดความสามารถ และทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งสามารถจะส่งไปถึงผู้ประสบภัยได้อย่างทันเวลา รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลของความต้องการความช่วยเหลือเพื่อน าไประดมทรัพยากรที่ต้องการเพิ่มเติมจากเครือข่ายด้านมนุษยธรรม เพื่อที่จะส่งผ่านหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ หรือส่งถึงผู้ประสบภัยโดยตรงทั้งนี้ความช่วยเหลือเหล่านี้ควรตั้งอยู่บนหลักการด้านมนุษยธรรม โดยพิจารณาและคำนึงถึงความต้องการของผู้ประสบภัยอย่างแท้จริง

มุมมองของทหารในการเผชิญเหตุฉุกเฉินและการบรรเทาภัยพิบัติ

ทหารเป็นหน่วยสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยจะเข้าปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติใน ๒ กรณี คือ

๑) เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

๒) เมื่อได้รับการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาของทหาร ในกรณีที่เกิดเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน รวมทั้งการสั่งการของรัฐบาลเมื่อความรุนแรงของสาธารณภัย ที่เกิดขึ้นเป็นภัยขนาดใหญ่และมีผลกระทบรุนแรงกว้างขวางจนถึงผลกระทบร้ายแรงยิ่งในกรณีที่ความรุนแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นไม่มากและอยู่ในการจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ และ ๒ นั้น หน่วยทหารในพื้นที่ซึ่งได้รับการแบ่งมอบพื้นที่ในเบื้องต้นตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กห. สามารถให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย โดยการจัดส่งกาลังพลและยุทโธปกรณ์หรือเครื่องมือที่จำเป็นซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เพื่องานบรรเทาสาธารณภัยได้ เช่น รถบรรทุก เรือ เครื่องบินลำเลียง และอุปกรณ์รื้อถอนซากปรักหักพัง เป็นต้น รวมถึงการจัดหาและการให้บริการ เช่น การบริการทางการแพทย์ ที่พักชั่วคราวและรถครัวสนามเคลื่อนที่ เป็นต้น

ผนวก ง ข้อมูลบัญชียานพาหนะ เครื่องจักรกลและเครื่องมืออุปกรณ์สาธารณภัย

สถานภาพอุปกรณ์และเครื่องมือในการสนับสนุนงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต.

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วยนับ
๑	รยบ.ขนาด ๑๐ ตัน	๔	คัน
๒	รยบ.ขนาด ๒ ๑/๒ ตัน	๒๐	คัน
๓	รยบ.ขนาดกลาง	๒	คัน
๔	รยบ.ขนาดเล็ก	๓๘	คัน
๕	รถบรรทุกน้ำขนาด ๗,๐๐๐ ลิตร	๔	คัน
๖	รถบรรทุกน้ำขนาด ๖,๐๐๐ ลิตร	๑๐	คัน
๗	รถบรรทุกน้ำขนาด ๕,๐๐๐ ลิตร	๑	คัน
๘	รถกู้ซ่อม ขนาด ๕ ตัน	๑	คัน
๙	เรือท้องแบนขนาดใหญ่	๗	ลำ
๑๐	เรือท้องแบน ขนาดกลาง	๕	ลำ
๑๑	เรือท้องแบน ขนาดเล็ก	๒๘	ลำ
๑๒	เครื่องยนตร์ติดท้ายเรือท้องแบน	๘	เครื่อง
๑๓	เครื่องสูบน้ำ	๒๐	เครื่อง
๑๔	เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ขนาด ๑๐ kw	๑	เครื่อง
๑๕	เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ขนาด ๑๕ kw	๑	เครื่อง
๑๖	ไม้พายเรือ	๒๐	เล่ม
๑๗	เสื้อชูชีพ	๑๐๒	ตัว
๑๘	เชือกช่วยชีวิต	๑	เส้น

ผนวก จ สรุปสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. "ผู้ประสบภัยพิบัติไม่รวมถึง ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐมีงบประมาณอยู่แล้ว

๒. เดิมใช้คำว่า "การประกาศภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน " ปัจจุบันใช้คำว่า "การประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน" เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของกำรประกำศและเพื่อลดผลกระทบทางด้านจิตวิทยา เช่น ความตื่นตระหนก และผลกระทบด้านอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจท่องเที่ยว

๓. เดิมให้ใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเมื่อมีการประกาศภัยพิบัติก่อน ปัจจุบันสามารถใช้จายเงินทดรองรำชกำรได้ เมื่อเป็นที่คาดหมายว่าจะเกิดภัยพิบัติขึ้นในเวลาอันใกล้และจำเป็นต้องรับแก้ไขโดยฉับพลัน เพื่อยับยั้งหรือป้องกันภัยพิบัติ

๓.๑ กรณีคาดว่าจะเกิดภัย ให้ใช้เพื่อยับยั้งหรือป้องกันภัยพิบัติได้ายในวงเงินไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ

๓.๒ กรณีเกิดภัยพิบัติแล้ว ให้ใช้เพื่อช่วยเหลือได้ ๒๐ ล้านบาท (ปรับลดจาก ๕๐ ล้านบาท) โดยต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือก่อน หากวงเงินไม่เพียงพอ ขอขยายวงเงินมายังกระทรวงการคลังได้โดยตรง

๔. ผู้มีอำนาจในการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือเดิมให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดปัจจุบันให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ร่วมกับคณะกรรมกำรให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) เนื่องจาก ก.ช.ภ.จ. มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจความเสียหาย ความต้องการความช่วยเหลือของผู้ประสบภัย พิจารณาช่วยเหลือตลอดจนอนุมัติค่าใช้จ่ายในกำรช่วยเหลือ เป็นต้น จึงควรให้มีความรับผิดชอบร่วมกันกับผู้ว่าราชการจังหวัด

ผนวก ฉ รายงานผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการของ กปช.จต. ในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.กปช.จต.

การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการปฏิบัติงานของหน่วยราชการในการบริหารและการให้บริการแก่ประชาชน โดยยึดหลักที่ว่า การบริหารราชการและการให้บริการขององค์กรภาครัฐที่ดี มีประสิทธิภาพที่ประชาชนพึงพอใจต้องยึดถือเอาความต้องการของผู้รับบริการเป็นตัวกำหนดคุณภาพของการบริการ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อีกทั้งยังเป็นการวิเคราะห์และวัดผลการปฏิบัติงานของหน่วย โดยในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลในช่วงไตรมาสแรก (ต.ค.-ธ.ค.) ของปี งป.๖๕

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

๑. แบบสอบถามความพึงพอใจ “แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย)” (แบบสอบถามออนไลน์) โดยทำการสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๒ คน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น ๕ ระดับ จำนวน ๑๓ ข้อ

๕ หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
๔ หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
๓ หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
๒ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
๑ หมายถึง ไม่พึงพอใจ

๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลความหมาย

แบบสอบถามตอนที่ ๑ ใช้ค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ ๒ ใช้ค่าเฉลี่ย

นำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายเทียบเท่ากับเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
๔.๒๑–๕.๐๐	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๔๑–๔.๒๐	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
๒.๖๑–๓.๔๐	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๘๑–๒.๖๐	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐–๑.๘๐	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับไม่พึงพอใจ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๑.๑ ร้อยละเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (เต็ม)	ร้อยละ
ชาย	๒๕	๒๔.๕
หญิง	๗๗	๗๕.๕
เพศทางเลือก	๐	๐
รวม	๑๐๒	๑๐๐

จากตารางที่ ๑.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕ และเป็นเพศชายร้อยละ ๒๔.๕ ส่วนเพศทางเลือก ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๑.๒ ร้อยละช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ช่วงอายุ	จำนวน (เต็ม)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓	๒.๙
๒๐ – ๓๐ ปี	๑๐	๙.๘
๓๑ – ๔๐ ปี	๑๔	๑๓.๕
๔๑ – ๕๐ ปี	๑๖	๑๕.๗
๕๑ ปีขึ้นไป	๕๙	๕๗.๘
รวม	๑๐๒	๑๐๐

จากตารางที่ ๑.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๘ รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ ๔๑ – ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗ ต่อมาช่วงอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ ต่อมาช่วงอายุ ๒๐ – ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙.๘ และช่วงอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑.๓ ร้อยละอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	จำนวน (เต็ม)	ร้อยละ
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๓	๑๒.๗
พนักงานเอกชน	๕	๔.๙
ธุรกิจส่วนตัว	๓๘	๓๗.๒
เกษตรกร	๒	๑.๙
ลูกจ้าง/รับจ้าง	๓๒	๓๑.๔
นักเรียน/นักศึกษา	๕	๔.๙
แม่บ้าน	๓	๒.๙
อิสระ	๓	๒.๙
ว่างงาน	๑	๑.๙
รวม	๑๐๒	๑๐๐

จากตารางที่ ๑.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒ รองลงมาอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ ต่อมาอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗ ต่อมาอาชีพพนักงานเอกชนและนักเรียน/นักศึกษา อยู่ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ ต่อมาอาชีพอิสระและแม่บ้านอยู่ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ ต่อมาอาชีพเกษตรกรและว่างงานอยู่ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑.๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑.๔ ร้อยละของประเภทสาธารณภัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับบริการ

ประเภทภัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อุทกภัย	๘๒	๘๐.๑
วาตภัย	๑	๐.๙
อัคคีภัย	๔	๓.๙
ภัยแล้ง	๑๓	๑๒.๗
ด้านสุขภาพ	๒	๑.๙
รวม	๑๐๒	๑๐๐

จากตารางที่ ๑.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับบริการช่วยเหลือจากการประสบอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑ รองลงมาได้รับบริการช่วยเหลือจากการประสบภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗ ต่อมาได้รับการบริการช่วยเหลือจากการประสบอัคคีภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๙ ต่อมาได้รับบริการช่วยเหลือด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ ๒ และได้รับการบริการช่วยเหลือจากการประสบวาตภัย คิดเป็นร้อยละ ๐.๙ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ด้านความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๒ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และระดับความพึงพอใจด้านต่าง ๆ ของผู้รับบริการของ กปช.จต. ในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย" จำแนกออกได้ดังนี้

หัวข้อประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕	ค่าเฉลี่ย	ค่าร้อยละ	แปลความ
ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน								
๑. ความสะดวกในขั้นตอนการแจ้งเหตุสาธารณภัย	๐	๓	๓๕	๓๑	๓๓	๓.๙๒	๗๘.๔	มาก
๒. การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยประเภทต่าง ๆ	๒	๓	๓๑	๓๓	๓๓	๓.๙๐	๗๘	มาก
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่								
๓. ความเหมาะสมของการแต่งกายของเจ้าหน้าที่	๑	๑	๒๑	๔๕	๓๔	๔.๐๘	๘๑.๖	มาก
๔. ความเหมาะสมของกิริยามารยาทของเจ้าหน้าที่	๐	๑	๑๙	๔๘	๓๔	๔.๑๓	๘๒.๕	มาก
หัวข้อประเมิน	**๑**	**๒**	**๓**	**๔**	**๕**	**ค่าเฉลี่ย**	**ค่าร้อยละ**	**แปลความ**
๕. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	๑	๐	๑๙	๔๐	๔๒	๔.๒๐	๘๓.๙	มาก
๖. เจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่นในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	๑	๑	๑๘	๓๘	๔๔	๔.๒๑	๘๔.๑	มากที่สุด
๗. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	๐	๒	๑๙	๔๒	๓๙	๔.๑๖	๘๓.๑	มาก
๘. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม	๑	๒	๑๘	๔๓	๓๘	๔.๑๓	๘๒.๕	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก								

๙. ความเพียงพอ/เหมาะสมของเครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	๓	๓	๒๒	๔๓	๓๑	๓.๙๔	๗๘.๘	มาก
๑๐. ความหลากหลายของช่องทางการแจ้งเหตุ	๑	๖	๒๕	๔๓	๒๗	๓.๘๗	๗๗.๕	มาก
ด้านคุณภาพในการให้บริการ								
๑๑. ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ เมื่อได้รับการแจ้งเหตุ	๐	๕	๒๖	๓๗	๓๔	๓.๙๘	๗๙.๖	มาก
๑๒. การให้การช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนจากสาธารณภัยได้	๐	๓	๒๖	๓๗	๓๖	๔.๐๔	๘๐.๘	มาก
๑๓. ท่านรู้สึกอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่	๑	๒	๑๖	๓๗	๔๖	๔.๒๓	๘๔.๕	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของกิจกรรม						**๔.๐๖**	**๘๑.๒**	**มาก**

ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในตอนต่าง ๆ ของผู้รับบริการของ กปช.จต. ในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ และค่าร้อยละ ๘๑.๒)

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการของ กปช.จต.

จากการบริการในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของกปช.จต. สามารถเข้าให้การบริการแก่ประชาชนที่ประสบสาธารณภัยเมื่อได้รับการแจ้งเหตุได้อย่างทันถ่วงที จึงสามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ในการเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยอีกด้วย สำหรับการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการของ กปช.จต. ในด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย ในไตรมาสแรก ของปีงป.๖๕ ระหว่างเดือน ต.ค.๖๔ – ธ.ค.๖๔ ผู้รับบริการของ กปช.จต. มีความพึงพอใจในการให้บริการของ กปช.จต. อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ และค่าร้อยละ ๘๑.๒)

สำหรับข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

๑. ทหารออกมาช่วยเหลือได้อย่างทันเหตุการณ์มาก

๒. อยากให้คิดหาวิธีป้องกันก่อนภัยมา

๓. ขอบคุณทหารที่ไม่ทิ้งเรา

๔. ขอบคุณทหารที่ให้การช่วยเหลือประชาชนตลอดมา

สรุปผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	การบรรลุเป้าหมาย
เชิงปริมาณ	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ คน	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๒ คน	✓
เชิงคุณภาพ	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๐	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๑.๒	✓
	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๐	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๔.๕	✓

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

บทบาท กปช.จต.
ในการจัดการภัยพิบัติ
: กรณีศึกษาอุทกภัย
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ปัจจัยที่มา/ปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง กับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ ค่อนข้างสูงในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดีระดับความรุนแรงของผลกระทบ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดจันทบุรี

ลักษณะภูมิประเทศแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) ป่าไม้ ภูเขา และเนินสูง อยู่ทางด้านเหนือและตะวันออกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอท่าใหม่อำเภอมะขาม อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน และตอนบนของอำเภอขลุง มีจุด สูงสุดของจังหวัดอยู่ที่ยอดเขาสอยดาวใต้ ซึ่งเป็นยอดเขาที่มีความสูงที่สุดในภาคตะวันออก โดยมีความสูง 1,675 เมตร และมีเขตป่าสงวน เขตอุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ 29.42

(2) ที่ราบสลับภูเขา อยู่ตอนกลางของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอเขาคิชฌกูฏ ตอนบนของอำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง และตอนบนของอำเภอแหลมสิงห์ คิดเป็นร้อยละ 75.04

(3) ที่ราบฝั่งทะเล ได้แก่ พื้นที่อำเภอนายายอาม ตอนล่างของอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลสลับด้วยเนินเขา และบริเวณป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 5.54

ลักษณะภูมิประเทศ
จังหวัดตราด

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นลูกคลื่นหรือลูกฟูกและเนินเขาเตี้ยๆ ประกอบด้วย

ที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ คือพื้นที่ราบตอนกลางและตะวันออก ซึ่งมีลำน้ำสำคัญไหลหล่อเลี้ยงมาจากภูเขาที่ไม่สูงมากนัก ที่ราบบริเวณลุ่มน้ำจึงมีความอุดมสมบูรณ์ มีการทำนากันมาก

ที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล คือพื้นที่ราบบริเวณชายฝั่งทะเลเกือบตลอดแนว เป็นบริเวณที่มีตะกอน โคลนตมทับถม มีป่าชายเลนตลอดแนว มีการทำประมงชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

ที่ราบบริเวณภูเขา คือพื้นที่กว้างใหญ่ในเขตอำเภอบ่อไร่ ซึ่งในอดีตเคยเป็นผืนป่าที่สมบูรณ์ แต่ทุกวันนี้ได้ถูกจับจองใช้เป็นพื้นที่ทำกิน ทั้งสวนผลไม้ สวนยางพาราและไร่สับปะรด ฯลฯ จนพื้นที่ป่าเหลืออยู่ไม่มากนัก ที่ราบบริเวณภูเขาอีกส่วนหนึ่งจะอยู่ในเขตพื้นที่ตอนกลางและตอนใต้ของอำเภอเขาสมิงที่ยาวติดต่อกับอำเภอ แหลมงอบ

ที่สูงบริเวณภูเขา คือพื้นที่บริเวณเทือกเขาบรรทัดที่ทอดยาวสลับซับซ้อน รวมทั้งบางส่วนของภูเขาที่ไม่สูงมาก ในบริเวณตอนกลางของอำเภอแหลมงอบติดต่อกับอำเภอเขาสมิง ซึ่งปัจจุบันถูกเปลี่ยนจากสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์มาเป็นสวนยางพารา ไร่สับปะรดและสวนผลไม้ ในขณะที่หมู่เกาะต่างๆก็มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงครอบคลุมเกือบตลอดพื้นที่ของเกาะ หากจะมีพื้นที่ราบก็เฉพาะที่ราบชายฝั่งทะเลเท่านั้น

การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ
สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.กปช.จต.

การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ
สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย
ของ กปช.จต.ยึดถือตามการแบ่งมอบพื้นที่
บรรเทาสา ธารณภัยของ ทร.ตามคำสั่ง กองทัพเรือ
(เฉพาะ) ที่ ๒๙๒/๒๕๖๐ ลง ๑๑ เม.ย.๖๐ และเพื่อให้มีความชัดเจนในการ
ด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ .กปช.จต.

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

นภบ.กอง สนช.กจต.

นบภ.กอง สนช.กจต. รับผิดชอบพื้นที่ทางบกใน ๘ อำเภอ ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

๑) อำเภอเมืองจันทบุรี
๒) อำเภอท่าใหม่
๓) อำเภอขลุง
๔) อำเภอมะขาม
๕) อำเภอนายายอาม
๖) อำเภอแก่งหางแมว
๗) อำเภอเขาคิชฌกูฏ
๘) อำเภอแหลมสิงห์

❖ นบภ.กอง สนช.กจต. รับผิดชอบพื้นที่ อ.เมืองจันทบุรี อ.มะขาม อ.ท่าใหม่ อ.ขลุง อ.แหลมสิงห์ อ.นายายอาม อ.แก่งหางแมว และ อ.เขาคิชฌกูฏ จว.จันทบุรี โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. กอง สนช.กจต.
๒. ร้อย.บก.กจต.
๓. ชุดปฏิบัติการพิเศษของ ศปศ.๒๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.กอง สนช.กจต.
๔. ชุดเฝ้าตรวจสนามมีก หร.หมายเลข ๑๖ บ.จันทเขลม

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

นภบ.ฉก.นย.จันทบุรี

นบภ .ฉก.นย. จันทบุรี รับผิดชอบพื้นที่ทางบกใน ๒ อำเภอ ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

๑) อำเภอโป่งน้ำร้อน
๒) อำเภอสอยดาว

❖ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี รับผิดชอบพื้นที่ อ.โป่งน้ำร้อน และ อ.สอยดาว จว.จันทบุรี โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้

๑. ฉก.นย.จันทบุรี
๒. บก.ศปศ.๒๑ และ ชุดปฏิบัติการพิเศษ ศปศ.๒๑ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.จันทบุรี
๓. นปท.พร./นปท.๒
๔. ชค.พพ.นย.๒ ฯ
๕. ชค.พพ.นย.๔ ฯ
๖. บก.พัน.ป.กจต. และ ร้อย.ป.ในพื้นที่รับผิดชอบ
๗. ร้อย.ยานเกราะ กจต.
๘. ชป.ที่ ๑๑ ฉก.ปชต.จันทบุรี
๙. ชป.ที่ ๑๒ ฉก.ปชต.จันทบุรี
๑๐. ร้อย.ฉก.ตชด.จันทบุรี
๑๑. มว.ลว.ไกล กจต.

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

พื้นที่รับผิดชอบ ศบภ.กปช.จต.
จังหวัดตราด
นภบ.ฉก.นย.ตราด
นบภ.ฉก.นย.ตราด รับผิดชอบพื้นที่ทางบก
ในจังหวัดตราดทุกอำเภอ
❖ นบภ.ฉก.นย.ตราด รับผิดชอบพื้นที่ อ.เมืองตราด
อ.เขาสมิง อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ อ.เกาะช้าง
และ อ.เกาะกูด จว.ตราด โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้
๑. ฉก.นย.ตราด
๒. ชค.ทพ.นย.๑ ฯ
๓. ชค.ทพ.นย.๓ ฯ
๔. ฉก.นย.๑๔๒
๕. ร้อย.ป.๑ พัน.ป.กจต.
๖. ร้อย.ป.๓ พัน.ป.กจต.
๗. ร้อย.ค.พัน.ป.กจต.
๘. ชุดปฏิบัติการพิเศษ ของ ศปศ.๖๑ ที่อยู่ใน
พื้นที่รับผิดชอบของ นบภ.ฉก.นย.ตราด
๙. หน่วยปฏิบัติการเกาะกูด
๑๐. ชุดเฝ้าตรวจเกาะช้าง
๑๑. ชป.ที่ ๒๑ ฉก.ปชด.ตราด
๑๒. ชป.ที่ ๒๒ ฉก.ปชด.ตราด
๑๓. ชป.ที่ ๒๓ ฉก.ปชด.ตราด
๑๔. ฐานส่งกำลังบำรุงทหารเรือตราด ทรภ.๑
๑๕. ร้อย.ฉก.ตชด.ตราด
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

พื้นที่รับผิดชอบ ศบภ.กปช.จต.
จังหวัดตราด
นภบ.มชด./๑
นบภ.มชด./๑ รับผิดชอบพื้นที่ทางทะเล
อ.เกาะช้าง อ.เกาะกูด เกาะต่างๆ และชายฝั่งทะเล
ในพื้นที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานปกติของ มชด./ ๑
❖ นบภ.มชด./๑ รับผิดชอบพื้นที่
ทางทะเล อ.เกาะช้าง อ.เกาะกูด เกาะต่างๆ
และชายฝั่งทะเลในพื้นที่รับผิดชอบของ
มชด./๑ โดยมีหน่วยปฏิบัติดังนี้
๑. มชด./๑
๒. ศูนย์รักษาความปลอดภัยทาง
ทะเลทหารเรือเกาะช้าง
๓. สถานีตำรวจน้ำ ๔ กองกำกับการ ๕
กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๔ กก.๕
บก.รน.)
๔. สถานีตำรวจน้ำ ๕ กองกำกับการ ๕
กองบังคับการตำรวจน้ำ (ส.รน.๕ กก.๕
บก.ร.น.)
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

กรอบแนวคิดการจัดการสาธารณภัย
จว.จันทบุรี
จว.ตราด
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
กฎหมายต่าง ๆ
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน
แผน/นโยบายที่เกี่ยวข้อง
แนวทางแก้ไขปัญหา
ก่อนเกิดเหตุ
ระหว่างเกิดเหตุ
หลังเกิดเหตุ
แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม
แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย
แผนแม่บทบรรเทาสาธารณภัย กองทัพเรือ
บทบาท กปช.จต.ในการจัดการภัยภิบัติ : กรณีศึกษาอุทกภัย
พื้นที่รับผิดชอบ
จังหวัดตราด
จังหวัดจันทบุรี
ข้อมูลจาก ปภ.
พื้นที่สุ่มเสี่ยง
ความร่วมมือ
กองทัพเรือ
จังหวัดตราด
จังหวัดจันทบุรี
นย.
ภาคประชาสังคม เอกชน และองค์การสาธารณกุศล
อำนาจ/หน้าที่

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
๑. กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - พ.ศ. ๒๕๘๐
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒
๓. นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๔. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐
๕. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐
๖. แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม พศ.๒๕๕๘
๗. แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย
๘. แผนแม่บทบรรเทาสาธารณภัย กองทัพเรือ
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้
เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการปฏิบัติ (Concept of Operations) ให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วน
เพื่อเป็นการประมวลแนวทางปฏิบัติและทิศทางการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัย
เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
การพัฒนาและส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยด้วยการป้องกัน
การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการอุทกภัย
การพัฒนาระบบการฟื้นฟูให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้ประสบภัย
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

บทเรียนการจัดการอุทกภัย
กรณีศึกษา “Delta work”
ระบบป้องอุทกภัย
ของเนเธอร์แลนด์ ”
“คลองภักดีรำไพ”
เพื่อบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี
อุโมงค์ยักษ์คัสสึคาเบะ”
การบริหารจัดการน้ำแบบญี่ปุ่น
De Deltawerken
THE METROPOLITAN AREA OUTER UNDERGROUND DISCHARGE CHANNEL (G-CANS)
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย
Disaster Risk Reduction
ป้องกันและ
ลดผลกระทบ
Prevention
and Mitigation
เตรียมความพร้อม
Preparedness
สาธารณภัย
Disaster
ฟื้นสภาพและ
การซ่อมสร้าง
Rehabilitation and
Reconstruction
เผชิญเหตุ
Response
บรรเทาทุกข์
Relief
การจัดการในภาวะฉุกเฉิน
Emergency Management
การฟื้นฟู
Recovery
Build Back Better and Safer
การป้องกัน (Prevention)
การเตรียมความพร้อม
(Preparedness)
การเผชิญเหตุ (Response)
และ การบรรเทาทุกข์ (Relief)
การฟื้นฟู (Recovery)
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. สถานการณ์ระดับ ๑ สาธารณภัยขนาดเล็ก
๒. สถานการณ์ระดับ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง
๓. สถานการณ์ระดับ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่
๔. สถานการณ์ระดับ ๔ สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

ระยะก่อนเกิดภัย

การป้องกันและลดผลกระทบ
(Prevention and Mitigation)

การเตรียมความพร้อม
ก่อนเกิดสาธารณภัย
(Preparedness)

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน
(Response)

การเตรียมความพร้อม
ก่อนเกิดสาธารณภัย
(Preparedness)

ระยะระหว่างเกิดภัย

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยของ ศบภ.กปช.จต.

ระยะหลังเกิดภัย

การฟื้นฟู (Recovery)

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แนวคิดเชิงกลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ให้เกิดประสิทธิผล และได้มีการยอมรับแนวคิดในการปฏิบัติการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยหรือ Disaster Risk Reduction : DRR

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

แผนผังการเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยต่างๆ

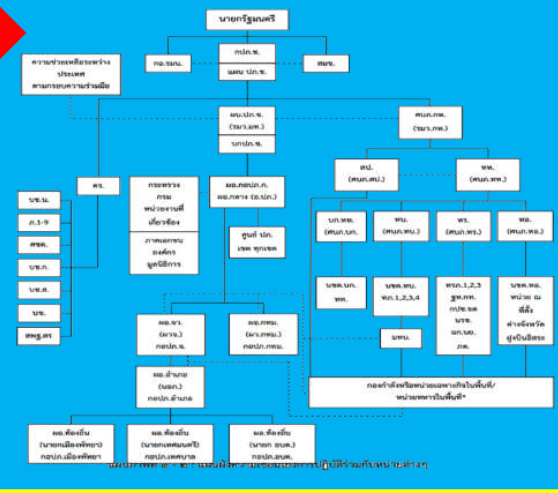

ปัจจุบันผลกระทบของภัยพิบัติและความเสี่ยงจากภัยพิบัติไม่ได้เป็นผลจากการเกิดเหตุการณ์ภัยทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดภัย นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญที่อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติ คือ ความล่อแหลม (exposure) ความเปราะบาง (vulnerability) และศักยภาพ (capacity) ถือเป็นตัวแปรที่กำหนดระดับความเสี่ยง

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

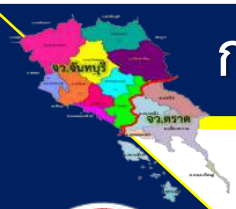

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	การบรรลุเป้าหมาย
เชิงปริมาณ	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ คน	ผู้รับบริการของ กปช.จต. ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๒ คน	✓
เชิงคุณภาพ	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๐	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวม ร้อยละ ๘๑.๒	✓
	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๐	ประชาชนเชื่อมั่นและอบอุ่นใจเมื่อมีทหารเรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ ๘๔.๕	✓

รวมใจภักดิ์ รักษ์ชาติ ราษฎร์ศรัทธา
ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กองทัพเรือ